

**ЗВІТ
ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ
ПРОГРАМИ ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ЗАПОРІЗЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА 2025 РІК**

2
ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік	
1.1. Зміст та основні цілі Програми	5
1.2. Зв'язок Програми з іншими документами державного планування	5
2. Характеристика поточного стану довкілля м.Запоріжжя у тому числі здоров'я населення, та прогностичні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	6
2.1. Викиди в атмосферу і забруднення атмосферного повітря	7
2.2. Водні ресурси	9
2.2.1. Якість питного водозабезпечення	10
2.2.2. Наслідки для міста від підриву Каховської ГЕС	11
2.3. Стан фауни, флори, біорізноманіття	12
2.3.1. Смарагдова мережа	13
2.4. Природоохоронні території	15
2.5. Об'єкти культурної спадщини та матеріальні активи	16
2.6. Ґрунти	17
2.7. Надра	18
2.8. Кліматичні фактори	18
2.9. Поводження з відходами	19
2.10. Демографічна ситуація і здоров'я населення	31
2.11. Прогностичні зміни поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено	33
3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	35
4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)	36
5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування	39
6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків	41

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування	46
8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки)	49
9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення	51
10. Опис ймовірних транскордонних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)	53
11. Резюме	53

ВСТУП

Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» регулює відносини у сфері оцінки наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, документів державного планування.

Метою стратегічної екологічної оцінки (далі – СЕО) є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

СЕО документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків на етапі планування, оскільки легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх у процесі впровадження стратегічної ініціативи.

Міжнародним правовим документом щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті, ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015). Цей Протокол, Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію між Україною та ЄС від 21.03.2014, а також Закон України «Про основні засади (Стратегію) державної екологічної політики на період до 2030 року» від 21.12.2010 послужили правовим підґрунтям для розроблення та ухвалення Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку». Положення цих правових актів використовуються також при здійсненні СЕО документів державного планування (ДДП) в Україні.

Об'єктом стратегічної екологічної оцінки є Програма економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік (Далі - Програма).

Підготовка Звіту про стратегічну екологічну оцінку Програми виконана з урахуванням Методичних рекомендації із здійснення стратегічної екологічної оцінки документів державного планування (Наказ Мінприроди від 10.08.2018 №296 із змінами, внесеними Наказом Мінприроди від 29.12.2018 №465) та положень Постанови Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 №1272 «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення», інших нормативно-правових актів тощо.

Для підготовки Звіту про стратегічну екологічну оцінку створено робочу групу з проведення СЕО, затверджену розпорядженням міського голови від 18.09.2024 №237р.

1. Зміст та основні цілі Програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік, її зв'язок з іншими документами державного планування

1.1. Зміст та основні цілі Програми

Метою Програми є стабілізація економіки, зростання рівня безпеки та добробуту мешканців міста Запоріжжя, забезпечення функціонування всіх сфер життєдіяльності громади в сучасних умовах, запровадження елементів повоєнного відновлення, імплементація на місцевому рівні державної політики розвитку громад та територій України.

Цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку Запорізької міської територіальної громади (далі - ЗМТГ) на 2025 рік, відповідають меті, стратегічним та оперативним цілям оновленої державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки.

Завдання та заходи Програми розроблено на підставі міських цільових програм по всіх галузях міського господарства.

На 2025 рік визначено наступні *пріоритетні напрямки розвитку*:

- збереження та зростання економіки громади, сприяння розвитку підприємництва;
- розвиток людського капіталу на принципах доступності та інклюзії, надання якісних соціальних та публічних послуг;
- забезпечення енергетичної стійкості;
- забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку;
- залучення інвестицій, співпраця з міжнародними партнерами;
- розроблення та реалізація Плану відновлення та розвитку ЗМТГ до 2027 року.

Розроблення та затвердження програм економічного і соціального розвитку областей, районів, міст на наступний рік здійснюється відповідно до положень чинного законодавства, зокрема законів України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 №1602-III (зі змінами), «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 №156-VII (зі змінами), «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 №389-VIII (зі змінами), постанов Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 №621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету», від 28.06.2024 №751 «Про схвалення Бюджетної декларації на 2025-2027 роки», від 28.06.2024 №780 «Про схвалення основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України на 2025-2027 роки» тощо.

1.2. Зв'язок Програми з іншими документами державного планування

Програма розробляється на короткостроковий період, до її складу включені основні заходи міських цільових програм, спрямовані на стійкість та стабільне функціонування міста із урахуванням повоєнного відновлення.

У Програмі враховано положення документів державного планування, які діють на державному та регіональному рівнях, а саме:

- Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 щодо Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року;
- Програми діяльності Кабінету Міністрів України (затвердженої постановою Верховної Ради України від 04.06.2020 № 665-IX);
- Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;
- Стратегії людського розвитку, затвердженої Указом Президента України від 02.06.2021 № 225/2021;
- Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 940);
- Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»;
- Закону України «Про природно-заповідний фонд України»;
- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 № 443-р;
- Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 № 117;
- Стратегії зрошення та дренажу в Україні на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.08.2019 № 688-р;
- Державної стратегії управління лісами України до 2035 року та операційного плану її реалізації у 2022-2024 роках; затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.12.2021 № 1777-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022 - 2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 № 1134;
- Ріо - Конвенцій та інших міжнародних угод природоохоронного спрямування;
- Плану дій з адаптації до наслідків зміни клімату міста Запоріжжя, затвердженого рішенням Запорізької міської ради від 27.05.2020 № 38;
- інших нормативно-правових актів.

2. Характеристика поточного стану довкілля м. Запоріжжя у тому числі здоров'я населення, та прогнозні зміни цього стану, якщо документ державного планування не буде затверджено (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Для характеристики поточного стану довкілля м. Запоріжжя використано дані Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Головного управління статистики у Запорізькій області, Запорізького обласного центру з гідрометеорології (дані метеостанції Запоріжжя), Відокремленого підрозділу «Запорізький відділ державної установи «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» («Санітарно-епідеміологічна характеристика м.Запоріжжя за 2023 рік), Державної екологічної інспекції Південного округу, Екологічний паспорт Запорізької області за 2023 рік, Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Запорізької області в 2023 році, Інформаційно-аналітичного огляду

стану довкілля в Запорізькій області, Звіту про стан виконання у 2023 році Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року тощо.

Стан довкілля території міста Запоріжжя визначається природними умовами, наявністю та функціонуванням об'єктів життєзабезпечення, соціокультурного призначення та виробничої сфери. Остання є ключовою у формуванні факторів впливу на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, земельних територій, екосистемного та біологічного різноманіття.

2.1. Викиди в атмосферу і забруднення атмосферного повітря

Головним чином забруднюють атмосферне повітря міста промислові підприємства, викиди яких орієнтовно становлять 60-80% від загального валового викиду шкідливих речовин. Значний внесок до 40%, вносять викиди автотранспорту, частка викидів якого зростає щороку*. Крім того, істотно забруднює атмосферне повітря міста транзитний автотранспорт, який не підлягає обліку.

За даними Головного управління статистики у Запорізькій області у 2023 році обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами (без урахування вуглецю діоксиду) склали 51,8 тис. тон, що становить 111,6% до обсягів викидів за 2022 рік.

**Інформація «Санітарно-епідеміологічна характеристика м. Запоріжжя за 2023 рік»*

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря міста тис. т/рік

Викиди	Роки				
	2019	2020	2021	2022	2023
Усього, у тому числі:	-	-	-	-	-
від стаціонарних джерел	69,7	64,7	67,6	46,4	51,8
від автотранспорту**	-	-	-	-	-

** - з 2016 року органи статистики не розраховують викиди забруднюючих речовин та парникових газів у повітря від транспортних засобів.

Систематичні спостереження за вмістом забруднюючих речовин в атмосферному повітрі міста проводяться Запорізьким обласним центром з гідрометеорології та Державною установою «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України».

За даними досліджень ДУ «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» в місцях проживання та відпочинку населення м. Запоріжжя в 2023 році відібрано 2956 проб атмосферного повітря, встановлено перевищення нормативних значень вмісту забруднюючих речовин у 476 пробах або 16,1% від загальної кількості проб (у 2022 році відібрано 2956 проб, перевищення встановлено в 476 пробах або 17,0%).

Перевищення гранично допустимих концентрацій (далі ГДК) забруднюючих речовин у 2023 році були зафіксовані по пилу, фенолу, озону, сірковуглецю, сірководню, аміаку та формальдегіду.

Найбільше забруднення атмосфери в 2023 році визначалося в Заводському (69,9% від загальної кількості перевищень), Шевченківському (55,3%), Вознесенівському (28,8%), Олександрівському (26,0%) районах. У Дніпровському, Хортицькому та Комунарському районах відмічалось відносно менше забруднення повітря.

За даними спостережень за якістю атмосферного повітря, які проводяться Запорізьким обласним центром з гідрометеорології на 5-ти стаціонарних постах у 2023 році середньомісячні концентрації по місту перевищували ГДК у 1,4 рази по двоокису азоту, в 1,7 - по фенолу та в 1,8 - по формальдегіду.

Середньомісячні концентрації пилу, оксиду вуглецю, оксиду азоту, двоокису сірки, хлористого водню, фтористого водню не перевищували ГДК.

У 2023 році, у порівнянні з 2022 роком, забруднення повітря по всіх речовинах дещо збільшилося.

Упродовж 2023 року основними забруднювачами атмосферного повітря виконані наступні природоохоронні заходи щодо скорочення обсягів викидів забруднюючих речовин:***

ПАТ «Запоріжсталь» - модернізація конструкції насадки регенераторів нагрівальних колодязів №12 обтискного цеху з метою скорочення викидів СО;

ТЕЦ - виробництво теплової енергії пароводяними підігрівачами ТФК КЦ № 2 замість водогрійного котлу ПТВМ-50 при температурі зовнішнього повітря до -50С;

- в агломераційному цеху виконано роботи з ремонту та сервісного обслуговування газоочисних установок від агломашин №№1-6, виконувалася заміна фільтруючих елементів рукавних фільтрів згідно з відповідним графіком;

- у доменному цеху – виконано заміну рукавів на аспіраційних установках від доменних печей, виконані роботи з технічного обслуговування та ремонту аспірацій підбункерних приміщень та ливарного двору;

ПраТ «Укрграфіт» - виконано модернізацію 2-х електрофільтрів УВП-12 ск;

АТ «Запорізький завод феросплавів» - капітальний ремонт газоочисного обладнання ФРІР печі 14 цеху 2. Придбано та здійснено монтаж (заміну) 1600 од. фільтрувальних елементів.

ПраТ «Запоріжкокс»:

- капітальний ремонт коксової батареї № 2 коксового цеху з перекладкою 7-ми простінків;

- капітальний ремонт коксових батарей №№5,6;

- капітальний ремонт вуглезавантажувального вагону № 2 КБ-5,6;

- поточний ремонт газового і дверного господарства коксових батарей № 2, 5, 6 коксового цеху.

ПраТ «Запорізький кабельний завод»:

- заміна каталітичних плит на трьох емальагрегатах XCV FLAT 1000/2+ЕРОХУ;

- встановлення додаткових каталітичних плит в систему допалу органічних речовин на трьох емальагрегатах XCV FLAT 1000/2+ЕРОХУ.

Більшість підприємств під час воєнного стану природоохоронні заходи не проводили, оскільки виробництва були частково зупинені, а також у зв'язку із скрутним фінансовим становищем.

Зважаючи на виклики воєнного стану, спеціалісти Державної екологічної інспекції Південного округу документують шкоду, завдану довкіллю внаслідок збройної агресії. Так, у період з 24.02.2022 по 01.01.2024 загальна сума розрахованих збитків внаслідок забруднення атмосферного повітря по Запоріжжю складає понад 20,0 млн грн.

Станом на початок 2024 року, інспекторами зафіксовано 146 фактів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря внаслідок обстрілів та пожеж, пов'язаних з воєнним станом.

**** Інформація «Регіональної доповіді про стан навколишнього природного середовища Запорізької області в 2023 році»*

2.2. Водні ресурси

Місто Запоріжжя розташовано на р. Дніпро. Від міста до гирла 331 км, довжина річки в межах міста складає 24,2 км. Русло р. Дніпро в районі міста зарегульовано Дніпровським і Каховським водосховищами. Гідрографічна мережа Запоріжжя складається, окрім р. Дніпро, з малих річок: Мокра Московка, Суха Московка, Верхня, Середня та Нижня Хортиця, великої кількості струмків і балок. Довжина малих річок у межах міста складає 26 км, струмків - 11,5 км, балок із водотоками - 22,3 км. Річка Дніпро є джерелом водопостачання промислових об'єктів міста, джерелом енергії, а також повністю задовольняє господарсько-питні потреби міста, є транспортною артерією та цінним рекреаційним ресурсом.

Упродовж останніх років забір води по місту складає 150-196 млн м³/рік. Загальний скид поверхневих вод за останні 5 років зменшився зі 120,6 млн м³/рік до 97,4 млн м³/рік.

За даними ДУ «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» упродовж 2023 року із річки Дніпро відібрано та досліджено 569 проб, що в 2,1 рази більше кількості відібраних проб у 2022 році, з них у:

- місцях водозаборів досліджено 97 проб на мікробіологічні показники, з них нестандартні результати виявлені у 44 пробах (45,4%) за кількістю ЛПКП (лактозопозитивної кишкової палички);

- зонах рекреації та відпочинку населення відібрано 157 проб на мікробіологічні показники. Відхилення виявлені в 142 пробах (90,4%) за кількістю ЛПКП та колі-фагів;

- місцях водозаборів досліджено 106 проб на санітарно-хімічні показники, з них відхилення виявлено в 94 пробах (88,7%), які не відповідали гігієнічним нормативам (за рН, забарвлення, завислі речовини, біохімічне, хімічне споживання кисню та розчинений кисень);

- зонах рекреації та відпочинку населення відібрано 209 проб на санітарно-хімічні показники. Відхилення зареєстровано в 160 пробах (76,6%), які не відповідали гігієнічним нормативам (за показниками забарвлення, завислі речовини, розчинений кисень, БСК, ХСК, рН).

Забір і використання свіжої води по м. Запоріжжя, млн м³/рік

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Забір води	196,7	184,9	185,5	176,8	153,8*	150,1*
Використання свіжої води	160,7	150,5	152,6	145,2	125,4*	121,4*

Скид зворотних вод по м. Запоріжжя, млн м³/рік

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Усього	120,6	108,7	112,1	112,9	93,4*	97,4*
Забруднених	54,6	0,653	0,642	0,533	0,19*	0,26*
Нормативно чистих	21,8	15,51	17,09	16,9	15,0*	15,32*
Нормативно очищених	44,07	92,4	94,40	95,4	79,6*	81,77*

*дані надані по Запорізькому району у зв'язку з тим, що програмним забезпеченням Порталу електронних послуг Держводагенства України не передбачено узагальнення даних по м. Запоріжжю

Скид забруднюючих речовин у водні об'єкти м. Запоріжжя, тис. т/рік

2018	2019	2020	2021	2022	2023
24,032	22,028	23,447	23,610	17,840	17,921

Основними водокористувачами в м. Запоріжжі є ПАТ «Запоріжсталь» та КП «Водоканал». Обсяги використання води та скидів цих підприємств складають більше 95% від загальних показників по місту. Так, у 2023 році ПАТ «Запоріжсталь» було забрано 71,7 млн м³ води, скинуто - 45,3 млн м³ зворотних вод, КП «Водоканал» забрано 72,5 млн м³ води, скинуто - 48,1 млн м³ зворотних вод.

Починаючи з 24.02.2022 і по теперішній час Державною екологічною інспекцією Південного округу здійснюються розрахунки збитків завданих довіллю внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Станом на 01.07.2024 загальна сума розрахованих збитків по м. Запоріжжю внаслідок забруднення водних ресурсів становила 1,64 млрд грн.

2.2.1. Якість питного водозабезпечення*

Мешканці міста споживають і використовують питну воду після її очистки на двох водопровідних спорудах - Дніпровські водопровідні станції № 1 та № 2, які розташовані на лівому та правому берегах р. Дніпро.

Глибина водозаборів від 6 до 30 і більше метрів. Обсяг питної води, яка подається населенню після водоочисних споруд становить понад 280 тис.м³/доб., при проектній потужності споруд 620 тис. м³/доб.

Доставка води споживачам здійснюється за рахунок 4-х насосних станцій третього підйому, 30 насосних станцій підкачки, призначених для

багатоповерхових споруд, водорозподільчої мережі загальною довжиною 2,6 тис. км, на якій розташовано 140 камер головних водоводів та 18 водопровідних колонок.

Для проведення соціально-гігієнічного моніторингу об'єктів зовнішнього середовища визначено 32 контрольні точки відбору проб питної води на об'єктах централізованого водопостачання та водорозподільчої мережі, які повністю дають можливість оцінити технічний стан та провести аналіз якості води, що подається населенню.

За 2023 рік відібрано 1155 проб на санітарно-мікробіологічні (у 2022 році – 880) та 1183 проби - на санітарно-хімічні показники (у 2022 році – 915). За бактеріологічними показниками зареєстровано 17 проб з перевищеннями або 1,5%, за санітарно-хімічними показниками - 32 проби з перевищеннями (2,7%) (кольоровість, залізо загальне, хлороформ, окиснюваність). У 2022 році перевищення за санітарно-мікробіологічними показниками становили 0,5%, за санітарно-хімічними показниками – 4,4 %.

У пробах води не реєструються ротавіруси, яйця гельмінтів, а отрутохімікати, токсичні речовини та колі-фаги не перевищують допустимих норм, не реєструються захворювання пов'язані з водним фактором передачі інфекцій.

У 2023 році виробничою лабораторією КП «Водоканал» відібрано 1567 проб для проведення санітарно-хімічних та мікробіологічних досліджень (у 2022 році – 1622 проби). У 4 пробах питної води зареєстровані відхилення за мікробіологічними показниками (0,25%), які виявлені в період ліквідації аварійної ситуації. У 2022 році відхилення виявлено у 0,19%.

Незважаючи на благополуччя із забезпеченням мешканців міста питною водою гарантованої якості, через зношеність міських водопровідних мереж щотижня реєструються до 75 витоків (у середньому близько 3500 аварійних ситуацій на рік, у т.ч. на водоводах Ø більше 300 мм).

Для забезпечення питною водою населення під час виникнення аварійних ситуацій необхідно придбати достатню кількість спецавтотранспорту для підвезення води до об'єктів підвищеного епідемічного ризику (лікарні, ДНЗ, школи тощо). Вкрай необхідно будівництво споруд з доочищення промивних стічних вод від ДВС-1, 2 перед скиданням їх в р. Дніпро.

Потребує комплексного вирішення питання дотримання зон санітарної охорони магістральних водоводів - зелена зона траси Харків - Сімферополь, ділянка водоводу в районі селища ДД - Запоріжжя Ліве.

**Інформація «Санітарно-епідеміологічна характеристика м. Запоріжжя за 2023 рік»*

2.2.2. Наслідки для міста від підриву Каховської ГЕС*

Через руйнування Каховської ГЕС 06.06.2023, внаслідок збройної агресії російської федерації, в межах міста Запоріжжя відбулося суттєве зниження рівня води в р. Дніпро, яке призвело до обміління берегів та островів.

Правий берег р. Дніпро (нижній б'єф) в межах м. Запоріжжя представлений переважно гранітними скелями, які в напрямку до водорозділів перекриваються

піщано-глинистими породами і суцільним плащем лесових відкладів, розчленованих яружно-балковою системою.

Лівий берег р. Дніпро (нижній б'єф) в межах м. Запоріжжя досить щільно забудований. У місцях, вільних від забудови, спостерігаються виходи скельних порід, розташовані пляжі та озеленені території (в тому числі, землі лісогосподарського призначення, що знаходяться у постійному користуванні філії «Запорізьке лісове господарство» ДП «Ліси України»).

Після відходу води внаслідок підриву греблі Каховської ГЕС, оголилися скелі та донні піски, які вже в значній мірі «захвачуються» прибережною рослинністю, проходять процеси стабілізації новоствореної (відтвореної) екосистеми. Така ж ситуація з малими річками. Раніше води р.Дніпро утворювали водний підпір, зокрема, стоку р.Суха Московка, утворюючи широке гирло з повільною течією. Натепер, стрімка течія р.Суха Московка пробиває нове русло в намитих раніше відкладах, яке ще не стабілізувалося.

**Інформація управління з питань екологічної безпеки ЗМР*

2.3. Стан фауни, флори, біорізноманіття

У цілому видовий склад рослин м. Запоріжжя формується за рахунок природних видів вищих судинних рослин, які зберегли своє існування на урбанізованих територіях та завезених видів.

Дерева представлені в основному кленами, дубами, в'язами, каштанами, горобинами, тополями, акаціями, липою, гледичією та іншими.

На не окультурених ділянках часто зустрічаються: спориш, суріпка, кульбаба, жовтеці, грицики тощо. У флорі представлені лікарські рослини - кропива, пижма, деревій, звіробій, чистотіл та карантинні види. Серед вищої водної рослинності у водоймах різного типу домінує очерет.

Фауна безхребетних тварин міста формується за рахунок фауни природних степових та лісових біогеоценозів і в них зустрічаються види, які пристосовані до урбанізованих територій і їх налічується понад 4 тисячі видів. Так, на озеленених ділянках м. Запоріжжя часто зустрічаються клопи, коники, бабки, цвіркуни, жуки, метелики, бджоли, джмелі, тощо.

У фауні м. Запоріжжя реєструється 6 видів земноводних і 9 видів плазунів, найчастіше можна зустріти: ропух, жаб, ящірок, черепах, вужів.

Фауна птахів включає види осідлих та перельотних. Найчастіше можна побачити горобців, граків, шпаків, ластівок, солов'їв, чорних дроздів, коноплянок, лебедів-шипунів, крякав, сизих голубів, сірих мухоловок тощо. Фауна хребетних представлена 34 видами. В місті, звичайно, переважають домашні собаки та коти.

Відповідно до внесених змін до генерального плану м. Запоріжжя (коригування) площа зелених насаджень загального користування складає 617 га (1,9 % від загальної площі міста). Нормативне забезпечення в зелених насадженнях, з урахуванням зелених насаджень житлових районів, приймається відповідно до ДБН 360-92** з розрахунку 21,85 м² на 1 людину. Потреба у зелених насадженнях загального користування на етап 15-20 років становитиме 1670,0 га, необхідне додаткове розміщення 1053,0 га насаджень.

У місті налічується 22 парка із загальною площею близько 296,3 га та 75 скверів, із загальною площею близько 196,0 га. Загалом, площа всіх зелених насаджень складає 617 га (без о.Хортиця).

Серед основних містобудівних причин, які негативно впливають на стан озеленення територій, слід зазначити такі:

- черезсмужжя розташування промислових комунально-складських і сельбищних районів, природоохоронних і рекреаційних територій, яке історично склалося;

- неупорядковане розростання підприємств в попередній період розвитку промислового комплексу;

- наявність потужної транспортної мережі та швидке зростання кількості автомобільного індивідуального транспорту;

- зменшення ділянок зелених насаджень.

Відповідно до внесених змін до генерального плану м. Запоріжжя (коригування) передбачено розвиток ландшафтно-рекреаційної зони.

Одночасно із зеленими насадженнями загального користування передбачаються зелені насадження спеціального призначення, що формуються в межах:

- санітарно – захисних зон від промислових підприємств (під час поступового проектування санітарно-захисних зон необхідно передбачити їх нормативне озеленення);

- прибережних захисних смуг вздовж річок і водойм (при виконанні проектів очищення річок необхідно передбачувати їх нормативне озеленення);

- зелених насаджень вздовж вулиць (при проектуванні намічених генеральним планом магістралей безперервного і регульованого руху шириною в червоних лініях 45-60 м, необхідно передбачити їх озеленення або, як мінімум, дворядну посадку дерев з обох сторін від проїжджої частини).

В умовах інтенсивного господарського впливу на природні ландшафти, природоохоронні території є своєрідними природними оазами, які характеризуються великою різноманітністю. Важливу роль в збереженні біорізноманіття міста відіграє р. Дніпро з його затоками, притоками, островами.

Під впливом зростаючого тиску міста на осередки живих організмів відбувається деградація як окремих видів, так і цілих біогеоценозів. У парках міста гніздиться низка диких видів птахів. Різновидність видового складу та значна кількість комахоїдних птахів є основним чинником у боротьбі зі шкідниками зелених насаджень.

**Інформація управління з питань екологічної безпеки ЗМР*

2.3.1. Смарагдова мережа

Мережа Емеральд (Смарагдова мережа, Emerald Network) - це мережа, що включає Території Особливого Природоохоронного Інтересу (Areas of Special Conservation Interest, ASCI, далі – «території (об'єкти) мережі Емеральд»). Мережа Емеральд проектується в державах, які є сторонами Бернської конвенції (всього 26 держав). Отже у країнах Європейського Союзу на виконання Бернської конвенції створюється мережа «Натура 2000», яка проектується за

аналогічними принципами, що і мережа Емеральд, але використовує юридичні та фінансові інструменти ЄС.

Зобов'язання Договірних Сторін Бернської конвенції і, зокрема, України (Згідно з Законом України «Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі» від 29.10.1996 №436/96-ВР), щодо охорони дикої флори, дикої фауни та природних середовищ існування (особливо щодо видів, яким загрожує зникнення, вразливих видів, у тому числі ендемічних та середовищ існування, яким загрожує зникнення), чітко встановлені в Бернській конвенції і є невід'ємною частиною міжнародного права. Закон України «Про державну програму адаптації українського законодавства до законодавства Європейського Союзу» (від 18.03.2004) передбачає гармонізацію законодавства України та ЄС, у тому числі і в сфері розбудови Смарагдової мережі.

Карта територій Смарагдової мережі м. Запоріжжя

Акваторія р. Дніпро в межах міста Запоріжжя, включаючи о. Хортиця входить до об'єкту Смарагдової мережі Європи «Каховське водосховище» (Kakhovske Reservoir (Site Code: UA0000106) - <https://emerald.eea.europa.eu/>). На цій території під охороною перебувають 67 видів тварин, занесених до Резолюції №6 Бернської конвенції та 17 типів природних оселищ, занесених до Резолюції №4 Бернської конвенції, зокрема види, для яких ділянка русла р. Дніпро в межах м. Запоріжжя є ключовою для збереження популяції (Чехоня (*Pelecus cultratus*), крячок річковий (*Sterna hirundo*)).

Особливу увагу варто приділити Каховському водосховищу, оскільки через підлив та руйнування Каховської ГЕС 06.06.2023, у межах Запоріжжя відбулося суттєве зниження рівня води в р. Дніпро, яке призвело до обміління берегів та утворення островів.

Під загрозою опинилися 25 вразливих типів оселищ, які потребують охорони відповідно до Резолюції 4 Бернської конвенції та локальні популяції 82 видів рослин і тварин, які охороняються відповідно до Резолюції 6 Бернської конвенції. Під загрозою опинилися місцеві популяції ще 251 виду диких тварин та рослин, які мають різний природоохоронний статус відповідно до національних чи міжнародних червоних списків або охороняються відповідно до міжнародного законодавства.

2.4. Природоохоронні території*

У м.Запоріжжі розташовано 13 територій та об'єктів природно-заповідного фонду загальною площею 1436,6 га, з них 1 загально-державного значення (загальногеологічний заказник «Дніпровські пороги») та 12 місцевого значення. Відсоток заповідності міста становить 4,34%.

Території та об'єкти природно-заповідного фонду м.Запоріжжя належать до таких категорій: пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Перелік об'єктів природно-заповідного фонду м. Запоріжжя

№	Назва об'єкту	Площа, га	Категорія об'єкту	Рік створення
1	Дніпровські пороги	1383	Загальногеологічний заказник	1974
2	Запорізький дитячий ботанічний сад	12	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва	1984
3	Парк енергетиків	10,6		1984
4.	Парк по вулиці Кремлівській	6,5		1984
5	Парк ім. Шевченка	5,2		1979
6	Парк «Алея слави»	5,1		1984
7	Дубовий гай «Старі дуби»	5		Пам'ятка природи
8	Балка Виноградна	5	Ботанічний заказник	1987
9	Парк залізничної станції «Запоріжжя-2»	3,5	Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва	1984
10	Запорізький 700-річний дуб	0,5	Пам'ятка природи	1984
11	Стара груша-дичка	0,1	Пам'ятка природи	1982
12	Віковий дуб (с. Верхня Хортиця)	0,05	Пам'ятка природи	1971
13	Віковий дуб (ЦНПТІМЕЖ)	0,05	Пам'ятка природи	1972

Враховуючи те, що Запоріжжя є містом з великим промисловим комплексом із вже сформованою достатньо щільною забудовою, створення нових територій природно-заповідного фонду є неможливим та недоцільним. Тому, наразі, є пріоритетним подальше збереження та розвиток територій зелених насаджень міста.

У Програмі не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду.

**Інформація департаменту захисту довкілля ЗОДА*

2.5. Об'єкти культурної спадщини та матеріальні активи

Загальна кількість пам'яток культурної спадщини в м. Запоріжжі становить 252 од., з них археології – 40 од., архітектури та містобудування – 83 од., монументального мистецтва – 5 од., історії – 124 од.

Загальна кількість щойно виявлених об'єктів культурної спадщини складається з 107 од., у т.ч. археології – 19 од., архітектури та містобудування – 86 од., історії – 2 од.

Місто Запоріжжя розташоване в степовій зоні на півдні України на обох берегах річки Дніпро. Площа міста становить 332 тис. га, з яких понад 4 тис. га зайняті водними об'єктами (12,8%), близько 8 тис. га займають промислові, комунально-складські об'єкти та спецтериторії. Понад 17,0% міських земель використовуються в сільському господарстві.

Національний заповідник «Хортиця», який знаходиться на території Запоріжжя входить до об'єктів Всесвітньої спадщини*.

Національний заповідник «Хортиця» занесений до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Острів Хортиця знаходиться в центрі міста Запоріжжя та є найбільшим островом на р. Дніпро. Загальна площа острова з прилеглими до нього невеликими острівцями складає 2386,86 га. Цей винятковий природний та історичний комплекс є одним з семи чудес України. На даній території завширшки 2,5 і завдовжки 12,5 кілометрів, розміщено 70 унікальних пам'яток історії та археології, що охоплюють період від мезоліту до наших днів, з них 36 пам'яток пов'язані з історією Запорізького козацтва.

Хортиця – єдине місце в Україні, де на гранично обмеженій площі зосереджені зразки усіх ландшафтних зон Європи – степ, лісостеп, ліс, гори, навіть напівпустеля. Тут виявлено понад – 1000 видів рослин, 657 видів – представників місцевої дикої флори, 41 представників хортицької флори – ендеміки (ніде більше окрім Хортиці, не зустрічаються), стільки ж видів під загрозою зникнення, 21 вид занесено до Червоної книги. У плавнях росте найменша у світі папороть – сальвінія плаваюча. На острові – близько 130 видів птахів (всього в Україні їх трохи більше 300 видів), близько 30 видів звірів, серед яких найбільші – вепр, козуля, лисиця.

У північній частині острова розташований ряд невеликих скелястих островків – Середній, Три Стоги, Два брати. Нижче за течією Дніпра розташовані ще два острови – Байда (правий рукав) та Розсьобін (лівий рукав).

Долина Дніпра в районі Хортиці є однією із збереженої ділянки порожистої частини річки. Район острову Хортиці можна розглядати як релікт або

своєрідний геологічний пам'ятник Порожистого Придніпров'я, який дивом зберігся після будівництва каскаду водоймищ на Дніпрі.

** Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища Запорізької області в 2023 році*

2.6. Ґрунти *

Ґрунт є невід'ємною складовою довкілля, але його функції значно різняться від функціонального призначення земель. На жаль, задекларовані у Земельному кодексі України нормативи міського стану ґрунтів опрацьовані лише для земель сільськогосподарського призначення.

До найпоширеніших ризиків деградації ґрунтів у міському середовищі, окрім механічного зняття верхнього родючого шару або його екранування, слід віднести процеси техногенного і селітебного забруднення, засмічення, засолення, переущілення та біологічної деградації, спричинені як вище переліченими явищами, так і накопиченням шкідливої та патогенної мікрофлори. Забруднений ґрунтовий покрив поступово перетворюється на джерело надходження токсикантів до суміжних середовищ і природних вод, рослин, повітря.

На природне відтворення ґрунтів значною мірою впливає «запечаткування» ґрунтів, тобто скорочення відкритих ділянок ґрунтового покриву, особливо в центральних районах міста.

Одним з вагомих джерел аеротехногенного забруднення ґрунтів є автотранспорт. Його вклад в емісію забруднювачів в м. Запоріжжі складає від 40 до 60 відсотків. Внаслідок збільшення кількості автотранспорту і розвитку мережі автостоянок та АЗС, в міських ґрунтах зріс вміст нафтопродуктів і бенз(а)пірена.

Найбільшу небезпеку для навколишнього природного середовища становить забруднення ґрунтів важкими металами, засолення, ущільнення.

У структурі міста значні площі займають ґрунти з незадовільними властивостями (деградовані та інші малородючі ґрунти).

Розбудова схилкових земель негативно позначилася на стійкості агроландшафтів і зумовила значне техногенне навантаження на екосферу.

З метою моніторингу за забрудненням ґрунту міста відокремленим підрозділом «Запорізький міський відділ Державної установи «Запорізький обласний лабораторний центр МОЗ України» визначено 40 точок - на межі санітарно-захисної зони промислових підприємств, транспортних магістралей, парках, скверах, території житлової забудови, в тому числі і піску на громадських пляжах.

На санітарно-мікробіологічні дослідження відібрано 60 проб ґрунту, зареєстровано 16 проб з відхиленнями (26,6%), що не відповідає нормативам, відхилення зареєстровані на громадських пляжах та на території дитячих навчальних закладах.

З метою дослідження ґрунту на вміст солей важких металів за 2023 рік досліджено 58 проб, відхилень не виявлено, як і в попередні роки. На залишкові кількості пестицидів досліджено 22 проби, перевищень не зареєстровано.

Бойові дії на території Запорізької області постійно призводять до забруднення ґрунту та засмічення земель.

На підставі Методики визначення розміру шкоди, завданої землі, ґрунтам внаслідок надзвичайних ситуацій та/або збройної агресії та бойових дій під час дії воєнного стану, затвердженої наказом Міндовкілля від 04.04.2022 №167 Державна екологічна інспекція Південного округу регулярно проводить розрахунки збитків довкіллю внаслідок бойових дій. Визначається шкода від забруднення ґрунту і засмічення землі уламками боєприпасів та будівельних матеріалів. За оцінками Держекоінспекції з 24 лютого 2022 року по 1 липня 2024 року загальна сума розрахункових збитків від забруднення земельних ресурсів м. Запоріжжя складають 15,2 млрд грн.

**Інформація управління з питань екологічної безпеки ЗМР*

2.7. Надра

Запорізька область - це регіон, який налічує багато геологічних споруд та мінеральних ресурсів. За різноманітністю та багатством мінерально-сировинних ресурсів область займає одне з провідних місць в Україні. Матеріально-сировинна база області складається із сировини для виробництва будівельних матеріалів, питних, технічних та мінеральних підземних вод, руд чорних та рідкоземельних металів, газу природного, гірничорудних, гірничо-хімічних корисних копалин та нерудних корисних копалин для металургії.

Область забезпечує підприємства держави рудами марганцю, багатими рудами заліза, гірничо-хімічними корисними копалинами, нерудними корисними копалинами.

Підземні води широко використовуються в економіці Запорізької області і є важливим резервом для забезпечення економічного та соціального розвитку. В умовах незначних ресурсів, придатних для питного водопостачання поверхневих вод, вивчення підземної гідросфери на території Запорізької області має важливе загальнодержавне значення.

2.8. Кліматичні фактори

Місто Запоріжжя розташоване в північній частині Запорізької області, в степовій зоні на півдні України, клімат – степовий атлантико–континентальний. Ріка Дніпро розділяє місто на дві частини: правобережну і лівобережну.

Характер атмосферної циркуляції визначається частою зміною циклонів та антициклонів. Циклони приходять протягом року із заходу, північного та південного заходу та з півдня. Вони приносять з собою морські повітряні маси з Атлантики і Арктики. Вторгнення арктичних повітряних мас обумовлюють різкі похолодання. Морозна погода взимку є наслідком впливу Сибірського антициклонів, а засухи в літній період виникають під дією Азорського антициклонів.

Зима починається наприкінці листопада – на початку грудня. Вона помірно-холодна, малосніжна, переважає нестійка погода з чисельними відлигами, після яких відбуваються різкі похолодання. Весна зазвичай настає в першій декаді березня. Характерною особливістю весни є інтенсивне

наростання тепла, завдяки цьому весняні процеси розвиваються швидко і весна зазвичай буває короткою. Літо переважно спекотне та сухе. В окремі періоди переміщення холодніших повітряних мас супроводжується активною грозовою діяльністю, виникають небезпечні метеорологічні явища: сильні зливи, шквали, град. Осінь зазвичай настає у третій декаді вересня. Для осені характерне повернення тепла на загальному фоні зниження температури та початок заморозків.

Середньорічна температура повітря $+10,4^{\circ}\text{C}$. Середня температура повітря найтеплішого місяця (липня) $+23,5^{\circ}$, а найбільш холодного (січня) $-2,5^{\circ}$ морозу. Абсолютний максимум температури повітря був зареєстрований 11 серпня 2010 року коли повітря прогрілося до $+40,0^{\circ}$. Абсолютний мінімум $-31,8^{\circ}$ морозу зареєстрований 10 січня 1940 року.

Тривалість безморозного періоду в середньому 200 днів. Перші морози бувають у другій половині жовтня. Закінчуються морози наприкінці квітня.

Середньорічна швидкість вітру 1,5 м/с. Переважають вітри північного напрямку. Максимальна швидкість вітру в 1969 році досягала 40 м/с.

Річна кількість опадів в середньому 527 мм. Випадіння опадів взагалі відрізняється нерівномірністю і значними коливаннями їх кількості, що приводить до нерівномірного зволоження в різні роки. Протягом року опади теж випадають нерівномірно, за рахунок сильних злив більше їх у теплий період року. Середньорічна відносна вологість повітря становить 73%.

2.9. Поводження з відходами

Однією з основних особливостей індустріального комплексу м.Запоріжжя є масштабність ресурсовикористання і енергетично-сировинна спеціалізація економіки регіону що зумовлює значному утворенню і накопиченню відходів виробництва і споживання. І хоч певна частина відходів у процесі виробництва переробляється і використовується в якості вторинних ресурсів, переважна їх кількість нагромаджується на полігонах та у шламонакопичувачах.

На сьогодні в місті відходи розміщуються на наступних полігонах: полігон твердих побутових відходів № 1 (далі - ТПВ №1) (площа 47,1 га), накопичувач-випарювач АТ «Мотор Січ» (1,55 га), полігон ПрАТ «Запорізький автомобілебудівний завод» (2,5 га), полігон промислових відходів у б. Середня (загальна площа - 221 га). На території б. Середня розташовані ділянки наступних підприємств-користувачів: ПАТ «Запоріжсталь» (3 ділянки загальною площею 112,8 га), ПрАТ «Запоріжжкокс» (45,8 га), ПрАТ «Дніпроспецсталь» (2 ділянки загальною площею 40,69 га), АТ «Запорізький завод феросплавів» (15,5 га), ТОВ «Технопромекспорт» (6,0 га). Крім того, на території міста знаходиться відстійник-шламонакопичувач б. Капустянка (площа 148,46 га), який входить до комплексу позамайданчикового шламовидалення ПАТ «Запоріжсталь».

За інформацією Головного управління статистики у Запорізькій області в 2023 році в м. Запоріжжі утворено відходів I–IV класів небезпеки 1426,3 тис. т; обсяг відновлених відходів складав 0,8 тис. т, спалено - 1,0 тис. т; видалено у спеціально відведені місця та об'єкти – 1191,5 тис. т. У 2022 році утворено

1705,4 тис. т відходів; підготовлено до утилізації та утилізовано - 553,3 тис. т, у тому числі утилізовано - 553,1 тис. т; видалено в спеціально відведені місця та об'єкти - 843,8 тис. т; спалено - 0,2 тис. т.

**Утворення та управління відходами
на основних підприємствах - забруднювачах, тонн***

Назва підприємства	Кількість утворених відходів, тонн			Кількість відходів переданих іншим підприємствам для подальшого управління, тонн	
	Усього	У тому числі		Видалення (D1- D15)	Відновлення (R1- R13)
		відходи, що не є небезпечними	небезпечні відходи		
ПАТ «ЗМК «Запоріжсталь»	704 024,742	703 698,002	326,740	497,233	402,66
ПрАТ «Запоріжжкокс»	7 199,742	7 196,686	3,056	181,148	1 315,749
ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат»	731,506	44,8	686,706	44,8	686,706
АТ «Запорізький завод феросплавів»	4 386,859	4 357,358	29,501	4 342,25	50,14
ПрАТ «Запоріжж-клофлюс»	336,664	336,233	0,431	182,9	153,764
ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат»	2 503,845	2 500,785	3,06	380,1	2 081,08

* таблиця заповнена за даними узагальнення звітів суб'єктів господарювання про утворення та поводження з відходами підприємств № 1 – відходи (річна)

Динаміка утворення відходів основних підприємств м.Запоріжжя

Найменування підприємства	Кількість утворених відходів тис тонн			
	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
ПАТ «Запоріжсталь»	1 128,288	3 344,611	1 086,430	704,024
ПрАТ «Дніпроспецсталь»	76,021	75,348	29,088	28,737
АТ «Запорізький завод феросплавів»	64,522	98,632	37,219	4,386
ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат»	13,419	18,220	3,714	0,731

За результатами виконання промисловими підприємствами природоохоронних заходів на полігонах промислових відходів звільнилася частина території від відходів, зменшилася кількість відходів за рахунок їх утилізації або повернення у виробничий процес.

Однак, кількість відходів виробництва, що розміщуються на полігонах, залишається значною. З метою вирішення цієї проблеми на підприємствах

продовжується впровадження заходів по зменшенню кількості утворення і розміщення та збільшенню кількості повторного використання відходів.

Власниками полігонів шоквартально проводяться дослідження поверхневих, ґрунтових підземних вод та ґрунтів. Промисловими підприємствами міста природоохоронні заходи здійснювалися за рахунок власних коштів.

Для удосконалення роботи у сфері поводження з побутовими відходами (ПВ) в місті шляхом об'єднання Запорізького комунального автотранспортного підприємства 082801 «Комунсантрансекологія» та німецької фірми «REMONDIS» у 2008 році було створено спільне українсько-німецьке підприємство «Ремондіс Запоріжжя» (нині правонаступник – ТОВ «ВЕЛЬТУМ-Запоріжжя»).

З метою приведення міста до належного санітарного стану підприємством було придбано та встановлено на території міста контейнери для роздільного збирання ПВ та для остаточних відходів. Також, у серпні 2009 року на полігоні ПВ №1 введено в експлуатацію лінію по сортуванню ПВ, для сортування вторинної сировини з контейнерів під ресурсоцінні матеріали. Потужність лінії складає 100 тис. тон на рік.

На теперішній час вивіз та розміщення побутових відходів здійснюється на єдиному діючому полігоні ПВ № 1, який розташовано поблизу селища Леваневського. Полігон ТПВ № 1 експлуатується з 1952 року.

Кількість розміщених на полігоні ПВ № 1 відходів у 2023 році становила 201,456 тис. т, що на 13,0% більше, ніж у 2022 році, у т.ч. побутові відходи – 184,309 тис. т, великогабаритні відходи – 17,047 тис. т.

Проблемою є відсутність потужностей для безпечного розміщення ПВ у правобережній частині міста. Полігон ПВ №2, який обслуговував правобережну частину міста, був закритий у лютому 2007 року, оскільки вичерпав свої можливості.

Для будівництва полігону ПВ № 3 на території Сонячної сільської ради Запорізького району Запорізької області відведено земельну ділянку площею 27 га та отримано Державний акт на право постійного користування земельною ділянкою. Роботи з будівництва полігону ПВ №3 тривають.

Зберігати відходи від руйнувань відповідно до Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків (постанова Кабінету Міністрів України від 27.09.2022 № 1073) можливо на наявних об'єктах поводження з відходами, у кількості, що не перевищує відповідних норм і правил їх експлуатації, або за відсутності таких об'єктів на місцях тимчасового зберігання. Існуючі об'єкти управління відходами, що представляють собою місця видалення побутових відходів, не в змозі прийняти значної кількості відходів від руйнувань.

На даний час відходи руйнувань перевозяться і зберігаються на полігоні побутових відходів № 1 на території Запорізької міської територіальної громади. Лише за 2023 рік на полігоні розміщено 12 425,7 тонн будівельних відходів та відходів руйнувань.

**Підприємства - основні накопичувачі промислових відходів
(за даними статзвітності № 1-відходи)**

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т*	Місце накопичення відходів
I	ПАТ Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»	Шлами очищення колошникового газу, що утворюються в процесі виробництва чавуну і сталі	4	690068,32	598,453	690666,485	Комплекс позамайданчикового шлаковидалення ПАТ «Запоріжсталь»
		Відходи знезараження та (або) очищення вод стічних	4	37621330,490	0	37621330,490	Комплекс позамайданчикового шлаковидалення ПАТ «Запоріжсталь»
		Матеріали та вироби з вогнетривів зіпсовані, забруднені або не ідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	4	546097,879	3203	549300,879	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»
		Відходи виробничо-технологічні інші, не позначені іншим способом	4	8290936,006	89655,911	8380591,917	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»
		Шлам абразивний	3	815,389	10,545	827,384	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»
		Вироби абразивні некондиційні	4	32,939	0,069	33,008	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»
		Пил полірувальних кругів	4	67,1	0,161	67,265	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітної періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітної року, т*	Місце накопичення відходів
		Шлаки сталеплавильні мартенівські	4	27464842,138	282819,724	27747661,862	Ділянки полігону промвідходів б. Середня ПАТ «Запоріжсталь»
2	ПрАТ «Електрометалургійний завод «Дніпроспецсталь» ім. А.М. Кузьміна»	Шлак паливний	4	2145,8	0	2145,8	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Вироби абразивні некондиційні	4	823,347	9,874	833,221	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлам масло-, водовідокремлювачів	3	5242,26	0	5242,26	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлаки електросталеплавильні спеціальні	4	7000000	20610,347	7000000	Полігон промислових відходів ділянка № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлаки електросталеплавильні спеціальні	4	4177596,695		4198207,042	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлам, який утворюється під час шліфування, хонінгування	4	3452,057	12,879	3464,936	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	4	16743,477	0	16743,477	Полігон промислових відходів ділянка

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т*	Місце накопичення відходів
							№ 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Окалина прокатного та ковальського-пресового виробництва	4	37226,142	29,81	37225,952	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Відсів вапняковий у т.ч. вапняково-сірчанний та вапняково-магнісвий	4	53397	440	53837	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Матеріали, речовини чи продукти, які виробник оголошує відходами, що не позначені іншим способом	4	709668,237	3461,53	713129,767	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Крихта з цеху шліфувальних валків	4	5404,096	212,748	5616,844	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлам, що утворюється від освітлення води	4	68978,476	201,104	69179,58	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Шлам очищення колошникового газу, що утворюється у процесі виробництва чавуну та сталі	4	4837961,614	511,382	4838472,511	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Пил доменних печей (пил колошниковий), що утворюється у процесі виробництва чавуну та сталі	4	490032,676	1244,828	491277,504	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т*	Місце накопичення відходів
		Брухт вогнетривких виробів інший	4	444303,73	728,783	445032,513	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Крихта металева, що утворюється у процесі прокатного виробництва	4	173727,76	650	174377,76	Полігон промислових відходів ділянка № 2 та № 3 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Стрижні та форми ливарні, які піддавалися заливанню, що містять органічні зв'язувальні речовини	4	537,62	44,56	582,18	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	4	41,5	0	41,5	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
		Футерування інші відпрацьовані (захисний чохол термопари)	4	0,079	0,016	0,079	Полігон промислових відходів ділянка № 2 ПрАТ «Дніпроспецсталь»
3	АТ «Запорізький завод феросплавів»	Пил газоочисних установок, що утворюється у процесі виробництва феросплавів	3	247207,370	0	247207,370	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Пил газоочисних установок, що утворюється у процесі виробництва феросплавів	4	153850,791	1421,99	155266,501	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітної періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітної року, т*	Місце накопичення відходів
		Шлами газоочисних установок, що утворюються у процесі виробництва феросплавів	3	259496,690	0	259496,690	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлами газоочисних установок, що утворюються у процесі виробництва феросплавів	4	182210,27	1036,68	183246,95	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлаки феросплавні не металургійного використання інші	4	11149700,341	0	11149700,341	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Матеріали, речовини чи продукти, які виробник або постачальник оголошує відходами, що не позначені іншим способом (виробниче сміття)	3	37039,4	0	37039,4	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Матеріали, речовини чи продукти, які виробник або постачальник оголошує відходами, що не позначені іншим способом (виробниче сміття)	4	78784,996	1144,41	79929,406	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлак паливний	4	1323,599	6,13	1331,899	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (рукава фільтрувальні відпрацьовані)	4	371,2	45,32	416,52	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Пил полірувальних кругів	4	5,543	0,005	5,548	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітної періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітної року, т*	Місце накопичення відходів
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель і споруд	4	14165,864	692,72	14858,584	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлам масло-, водовідокремлювачів	4	227,92	4,7	232,62	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлам, що утворюється від освітлення води	4	1895,000	10	1905	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	4	0,659	0,005	0,664	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Відсів вапняковий, у т.ч. вапняково-сірчанний та вапняково-магнієвий	4	142877,92	0	142877,92	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Абсорбенти зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені	4	7,96	0	7,96	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»
		Шлами феросплавного виробництва	4	180,2	0	180,2	Полігон промислових відходів б. Середня АТ «ЗФЗ»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітного періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітного року, т*	Місце накопичення відходів
4	ПрАТ «Запоріжжкокс»	Матеріали та вироби з вогнетривів зіпсовані, забруднені або не ідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	4	24864,332	1296,65	26160,982	Полігон промислових відходів б. Середня ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Каталізатори відпрацьовані у процесах коксохімічного виробництва	4	0,09	0	0,09	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Відходи змішані будівництва та знесення будівель та споруд	4	274454,861	4221,95	278676,811	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Відходи, одержані в процесі очищення вулиць, місць загального використання, інші	4	67192,022	87,15	67279,172	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Шлам масло-, водовідокремлювачів	4	48,1	0	48,1	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Відходи промислово-технологічні, інші, позначені іншим способом, або від комбінованих процесів виробництва	4	212,13	10	222,13	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Матеріали абразивні та вироби з них зіпсовані, забруднені або не ідентифіковані, які не можуть бути використані за призначенням	4	2,679	0	2,679	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітної періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітної року, т*	Місце накопичення відходів
		Матеріали фільтрувальні зіпсовані, відпрацьовані чи забруднені (відпрацьовані рукавні фільтри)	4	2,73	0,245	2,975	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Суміш ґрунту та каміння (відпрацьований залізничний баласт)	4	273,58	87	360,58	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
		Відходи збагачення вугілля, переробленого на збагачувальних та брикетних фабриках	4	12869,788	0	12869,788	Полігон промислових відходів б. Середня, ділянка ПрАТ «Запоріжжкокс»
5	ТОВ «Запорізький титано-магнієвий комбінат»	Шлаки титано-магнієві (перше та друге плавлення), що утворюються у термічних процесах металургії металів кольорових інших	4	4956,552	0	4956,552	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Плав хлористий, який містить хром, марганець, виробництва титану	3	269137,085	0	269137,085	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Солі тверді, які містять хлориди, фториди та інші галогеновані тверді солі, відпрацьовані	3	28196,782	162,03	28358,812	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Дрос та шлаки зняті (перше та друге плавлення), що утворюються у термічних процесах металургії металів кольорових інших	3	8671,408	0,542	8671,95	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК

№ з/п	Підприємства	Найменування відходу	Клас небезпеки	Накопичено відходів станом на початок звітнього періоду, т	Фактично утворилось відходів на підприємстві за 2023 рік (звітний), т*	Накопичено відходів станом на кінець звітнього року, т*	Місце накопичення відходів
		Зола та залишки інші, які містять в основному титан, що утворюються у термічних процесах металургії металів кольорових інших	3	48,49	0	48,49	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Матеріали деревинні зіпсовані, забруднені або неідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	4	193,36	0	193,36	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Відходи очищення газу тверді, що утворюються у термічних процесах металургії металів кольорових інших	4	2486,61	0	2486,61	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Матеріали та вироби з вогнетривів зіпсовані, забруднені або не ідентифіковані, їх залишки, які не можуть бути використані за призначенням	4	3823,0	0	3823,0	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Литво металів кольорових некондиційне	4	1,31	0	1,31	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК
		Шлам від очищення вод стічних неспецифічних промислових	4	87320,015	0	87320,015	Відвальне господарство (полігон) ЗТМК

* - наведенні дані з урахуванням показників зазначених в статистичній звітності № 1 - відходи річна «Звіт про утворення та поводження з відходами»

2.10. Демографічна ситуація і здоров'я населення

Станом на 01.01.2022 (останні наявні статистичні дані) у м.Запоріжжі чисельність наявного населення становила 710,052 тис. осіб, середньорічна чисельність - 716,382 тис. осіб. За 2021 рік чисельність населення зменшилася на 12661 особу, у т.ч. за рахунок природного скорочення на 11495 осіб, міграційного - на 1166 осіб.

Демографічні дані по м.Запоріжжю

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Всього наявного населення, тис. осіб	750,685	745,432	738,728	731,922	722,713	710,052
Загальний приріст, скорочення (-) населення, тис. осіб	-6,242	-5,253	-6,704	-6,806	-9,209	-12,661
Природний приріст, скорочення (-) населення, тис. осіб	-5,055	-5,332	-6,088	-6,404	-7,866	-11,495
Міграційний приріст, скорочення (-) населення, тис. осіб	-1,187	-0,079	-0,616	-0,402	-1,343	-1,166
Кількість живонароджень, тис. осіб	6,219	5,691	4,980	4,563	4,061	3,707
Кількість померлих, тис. осіб	11,274	11,023	11,068	10,967	11,927	15,202

Амбулаторну медичну допомогу в м.Запоріжжі здійснюють 5 центрів первинної медико-санітарної допомоги, до складу яких входять 58 амбулаторій сімейного лікаря. Кількість населення, що обслуговується первинною ланкою за деклараціями, станом на 01.10.2024 складає 428913 осіб, з них 87715 - діти.

Особливого лікарського догляду на первинному рівні потребують діти у віці до 1 року. За 9 місяців 2024 року отримали лікарські засоби, спеціальне харчування та вироби медичного призначення при окремих захворюваннях та станах 2986 осіб.

Надання невідкладної медичної допомоги на первинному рівні забезпечується пунктами невідкладної медичної допомоги для дорослого та дитячого населення у ЦПМСД, які надають медичну допомогу пацієнтам вдома та при безпосередньому зверненні незалежно від місця проживання та реєстрації. Пунктами з невідкладної медичної допомоги надано медичну допомогу в 2021 році – 47865 особам, у 2022 – 24505 особам, у 2023 – 22451 особі.

Стационарну допомогу надають 13 закладів охорони здоров'я (10 лікарень, з яких 3 - багатопрофільні, в тому числі 1 – дитяча, 3 пологових будинки); 2 стоматологічні поліклініки.

Укомплектованість лікарськими посадами закладів охорони здоров'я, підпорядкованих ЗМР (згідно із статистичною формою №20) у 2024 році становила 75,2% проти 80,0% - у 2023 році.

Укомплектованість лікарськими посадами, (%)	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	9 міс. 2024
	73,67	73,54	76,34	80,0	75,2

Ліжковий фонд закладів охорони здоров'я м. Запоріжжя в порівнянні з 2023 роком зменшився та становив за 9 міс. 2024 року 3418 ліжок.

Ліжковий фонд м. Запоріжжя	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	9 міс. 2024
	3490	3688	3518	3518	3418

Основними показниками стану здоров'я населення та ефективності медичної допомоги є показники захворюваності на соціально значущі захворювання та малюкова смертність.

Показник малюкової смертності

Показник, (%)	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	9 міс. 2024
	2,31	4,02	5,67	5,08	3,86

Показник загальної смертності по місту залишається високим, що значною мірою зумовлено старінням населення, захворюваннями, які можуть мати відношення до забруднення довкілля. До таких захворювань слід віднести захворювання органів дихання (хронічний бронхіт та астма), інфекційні захворювання та новоутворення, захворювання системи кровообігу, зокрема ішемічна хвороба серця.

Показник загальної смертності та народження

Показник, (%):	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023	9 міс.2024
загальної смертності	16,4	21,2	*	*	*
народження	5,6	5,2	3,7	3,1	1,8

*інформація відсутня

Результати соціально-гігієнічного моніторингу основних (індикативних) показників санітарно-епідемічного благополуччя населення м.Запоріжжя, який здійснює Відокремлений підрозділ «Запорізькій відділ ДУ «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України» свідчать про наступне.

Загальна інфекційна захворюваність за звітний період на 9% нижче рівня захворюваності зареєстрованої в 2022 році. Відповідно до моніторингових даних у 2023 році інфекційними та паразитарними хворобами перехворіло 97,6 тис. жителі міста (показник 13,3 тис. на 100 тис. осіб), із них 97% захворюваності складають гострі респіраторні вірусні інфекції (в тому числі COVID-19).

Високий рівень показників інфекційної захворюваності в місті пов'язано із воєнним станом та активною міграцією населення.

Епідемічний процес COVID-19 у 2023 році в м. Запоріжжі мав тенденції минулих років (двохвильовий характер з піками захворюваності на 7 та 39 тижнях, виражену зимово-весняну та осінньо-зимову сезонність, мінімальні показники захворюваності влітку) проте протікав з меншою інтенсивністю. На COVID-19 захворіло 7574 особи, показник захворюваності (1030,8 на 100 тис. населення), що на 74,2% менше, ніж у 2022 році (3997,5 на 100 тис. населення). У 81 випадку захворювання на COVID-19 мало летальний наслідок (у 2022 році – 566 летальних випадків). Смертність склала 1,1%. Майже в 100% випадків усі померлі мали хронічні захворювання серцево-судинної системи, органів дихання, цукровий діабет.

У 2023 році показник захворюваності на ротавірусну інфекцію склав 13,3 на 100 тис. населення, що в 3,4 рази нижче минулого року (2022 - 46,1 на 100 тис. населення). Найвищі показники захворюваності реєструвалися серед дітей вікової категорії від 1 до 4 років (45,3%).

Упродовж епідсезону 2022–2023 років у м. Запоріжжя на гострі респіраторні вірусні інфекції та грип захворіло 69,1 тис. осіб, із них 27,3 тис. дітей (майже 5,0 тис. захворілих госпіталізовано з важкими формами захворювання та ускладненнями). Діагноз грип було встановлено 815 особам (у епідсезоні 2021 – 2022 років - 15 осіб).

Показник захворюваності на туберкульозу органів дихання знизився та становив 193 випадки проти 221 випадку в 2022 році.

Як і в попередні роки проблема профілактики хвороб із трансмісивним шляхом передачі, які передаються через укуси комарів, кліщів на сьогодні залишається актуальною.

У межах міста розташовані 63 водоймища, з них 55 мають анофелогенну площу, яка складає 167,8 га або 222%, що свідчить про високий маляріогенний потенціал. Під час проведення щорічного моніторингу виявлено 3 види комарів - переносників малярії, 21 вид не малярійних комарів, 6 видів кліщів – переносників трансмісивних захворювань, арбовірусних інфекцій.

З метою зменшення щільності заселення водойм личинками комах та з метою боротьби з гризунами прийнято Програму «Фінансування заходів з дератизації відкритих стацій та дезінсекції анофелогенних водоймищ м. Запоріжжя на 2022 - 2024 роки». У рамках цієї Програми в листопаді 2023 року проведено одночасну суцільну дератизацію на територіях всіх районів міста: Олександрівського - 35,9 тис. м²; Шевченківського - 200,0 тис. м²; Заводського - 78,1 тис. м², Вознесенівського - 458,4 тис. м², Дніпровського - 754,0 тис. м², Комунарського - 59,5 тис. м², Хортицького - 200,0 тис. м². Загальна площа обробленої території склала 1785,9 тис. м².

2.11. Прогнозні зміни поточного стану довкілля, у тому числі здоров'я населення, якщо документ державного планування не буде затверджено

Програма є комплексним планувальним документом, а досягнення її цілей забезпечить реалізація низки заходів, у тому числі й передбачених цільовими

місцевими програмами. Не прийняття Програми та не виконання міських цільових програм унеможливають досягнення головних цілей, а саме стабілізація економіки, зростання рівня безпеки та добробуту мешканців міста Запоріжжя, забезпечення функціонування всіх сфер життєдіяльності громади в сучасних умовах, запровадження елементів повоєнного відновлення.

Відмова від затвердження Програми залишає невирішеними питання щодо запобігання виникненню аварійних ситуацій у системах життєзабезпечення та на інженерних спорудах міста, у т.ч. на каналізаційних спорудах та насосних станціях, на що спрямовані наступні програми: Програма комплексного благоустрою вулично-дорожньої мережі, міських територій та реалізації повноважень у сфері охоронної діяльності на 2023-2025 роки; Програма розвитку та утримання житлово-комунального господарства м. Запоріжжя на 2023-2025 роки; Міська цільова програма капітальних видатків на забезпечення функціонування інфраструктурних об'єктів Запорізької міської територіальної громади на 2025-2027 роки.

Програми, які безпосередньо спрямовані на поліпшення стану навколишнього середовища наступні: Програма «Про фінансування природоохоронних заходів за рахунок екологічних надходжень на 2024-2026 роки», Програма розвитку та обслуговування зеленого господарства міста на 2023-2025 роки.

Не забезпечення виконання заходів щодо оздоровлення навколишнього природного середовища міста, зокрема озеленення міста та догляд за об'єктами зеленого господарства позначиться на естетичному вигляді міста.

У свою чергу, від стану атмосферного повітря, води, ґрунтів тощо залежить здоров'я, якість, а подекуди і тривалість життя мешканців міста.

У разі не затвердження Програми не відбуватиметься покращення матеріально-технічної бази, проведення поточних та капітальних ремонтів закладів охорони здоров'я, які заплановані у Програмі «Охорона здоров'я міста Запоріжжя на період 2025 – 2027 роки».

Не затвердження Програми унеможливить подальше удосконалення первинної та спеціалізованої медичної допомоги, розвиток та забезпечення функціонування закладів охорони здоров'я міста, через неотримання кваліфікованої допомоги погіршуватиметься стан здоров'я населення.

Крім того, якщо Програма не буде впроваджена, не виконуватимуться заходи щодо покращення технічного стану доріг та мостових споруд й створення належних умов безпеки руху на дорогах і негативний вплив транспорту на атмосферне повітря та здоров'я населення буде зростати, що в подальшому призведе до зниження рівня комфортності проживання.

Крім того, у разі не затвердження Програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік та відповідних міських цільових програм не будуть здійснені заходи, спрямовані на відновлення та розвиток міста, рівень ризику погіршення екологічної ситуації у громаді та негативного впливу на здоров'я мешканців громади може зрости.

3. Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на територіях, які ймовірно зазнають впливу (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Програма є ключовим документом, який визначає розвиток міста в короткостроковій перспективі - на один рік. Вплив на навколишнє природне середовище, у тому числі на здоров'я населення, при впровадженні заходів Програми, може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Реалізація заходів при існуючому стані дозволить покращити економічну складову та соціальні умови життєдіяльності населення міста. Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Програми наступні:

Атмосферне повітря – збільшення транспортних потоків внаслідок будівництва, реконструкції, капітального ремонту об'єктів дорожньої інфраструктури призведе до зростання обсягів викидів у атмосферу від пересувних джерел, що ймовірно може призвести до погіршення якості повітря; разом з тим позитивні наслідки за рахунок впровадження у виробництво нових сучасних технологій та технічне переоснащення виробництва; обґрунтованого скорочення споживання традиційних видів паливно-енергетичних ресурсів, заміни пасажирського автотранспорту на багатомісні електробуси та тролейбуси з автономним ходом;

Водні ресурси - реалізація заходів Програми сприятиме поліпшення стану водних об'єктів, ліквідації негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище. Зокрема, впровадження спільного з GIZ проєкту встановлення частотного регулювання для насосного обладнання КП «Водоканал» Запорізької міської ради матимуть позитивні наслідки.

Біологічне різноманіття – утримання об'єктів зеленого господарства та їх елементів; охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття сприятиме позитивним наслідкам.

Здоров'я населення – забезпечення організації та ефективного функціонування системи закладів охорони здоров'я в місті, заходи спрямовані на попередження та зниження інфекційних захворювань та інвазій серед населення матимуть позитивну тенденцію; однак можливий негативний вплив через погіршення атмосферного повітря та якості питної води;

Енергозбереження – ефективне функціонування системи енергетичного менеджменту; реалізація заходів з енергоефективності з використанням сучасних інноваційних технологій, раціональне використання енергоресурсів у житлово-комунальному господарстві та посилення системи контролю за використанням енергоресурсів матимуть позитивний вплив.

Поводження з відходами: позитивний ефект за рахунок вивезення та захоронення побутових відходів; проведення заходів з захоронення відходів від аварійно-рятувальних робіт; придбання обладнання, техніки, машин, механізмів для збирання, перевезення відходів, що утворилися через пошкодження (руйнування) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій. Ймовірний негативний вплив у зв'язку зі збільшення обсягів відходів при перевантажених полігонах для зберігання та захоронення відходів.

Техногенна та екологічна безпека – позитивний вплив за рахунок посилення системи запобігання, реагування та ліквідації наслідків надзвичайних погодних явищ організація та забезпечення життєдіяльності постраждалих від надзвичайних ситуацій, а також під час можливого ведення воєнних дій; забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб виконавчих органів міської ради та суб'єктів господарювання комунальної власності; здійснення підготовки населення до дій у надзвичайних ситуаціях; створення і використання місцевого матеріального резерву для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.

У Програмі не передбачені заходи, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ), разом з тим заплановано встановлення меж об'єктів природно-заповідного фонду: ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Балка Виноградна»; ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Дубовий гай – старі дуби»; ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Запорізький 700-річний дуб»; парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення «Парк залізничної станції Запоріжжя-2»; парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва місцевого значення Парк «Алея слави».

Програма не передбачає завдань і діяльності, які могли б спричинити негативний вплив на наявні об'єкти рекреації та культурно-історичної спадщини.

Програма також спрямована на підвищення рівня суспільної екологічної свідомості. Результативність таких заходів важко визначити й оцінити, але від них можна очікувати тільки позитивних змін у поведінці громадян та їх ставленні до довкілля і свого здоров'я.

При реалізації Програми не очікується погіршення існуючого стану навколишнього природного середовища. Позитивний екологічний ефект очікується за рахунок виконання природоохоронних, організаційно-технічних й інших заходів та зниження техногенного навантаження на міське середовище і здоров'я громадян міста.

4. Екологічні проблеми, у тому числі ризики впливу на здоров'я населення, які стосуються документа державного планування, зокрема щодо територій з природоохоронним статусом (за адміністративними даними, статистичною інформацією та результатами досліджень)

Головними екологічними проблемами, що мають відношення до Програми є: захист атмосферного повітря; необхідність відновлення та модернізація головних споруд та мереж інженерної інфраструктури (зливова каналізація, централізоване водопостачання та водовідведення), розвиток системи поводження з побутовими й промисловими відходами, збереження природних рослинних ресурсів та збільшення кількості зелених насаджень загального користування.

Перелік екологічних проблем м.Запоріжжя:

- ✓ забруднення атмосферного повітря викидами забруднюючих речовин від промислових підприємств та автотранспорту.

Запоріжжя є одним з найбільших промислових центрів України зі значним виробничим потенціалом. При цьому велика частина промислових підприємств розташована в центрі житлових забудов, що формує основне техногенне навантаження на навколишнє середовище міста.

Основними чинниками забруднення атмосферного повітря міста залишаються:

- застарілі технології та устаткування, на базі яких функціонують підприємства, і які вже не в змозі забезпечити дотримання встановлених законодавством нормативів граничнодопустимих викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря;

- великі обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від неорганізованих джерел, які сприяють значній загазованості житлових районів;

- ворожі снаряди, які влучають у нашу критичну інфраструктуру, житлові будинки та промислові підприємств;

- збільшення кількості і погіршення технічного стану автомобільного парку, незадовільна якість палива, відставання темпів розвитку вулично-шляхової мережі, труднощі обліку великої кількості автотранспорту як джерела забруднення атмосфери (приватний автотранспорт, транзит).

Автомобільний транспорт є джерелом небезпечних хімічних забруднень атмосферного повітря. На рівень забруднення викидами від транспортних засобів впливають інтенсивність та умови їхнього руху. Рівень загазованості залежить від кількості перехресть, від інтенсивності руху автомобілів, ширини і рельєфу вулиць, швидкості вітру тощо. Істотним є вплив дорожніх умов, як постійних, до яких відносять склад дорожнього покриття, план траси, подовжній і поперечний профіль, ширина проїзної частини, перетинання доріг, так і перемінних (ступінь рівності дорожнього покриття, коефіцієнт зчеплення коліс з дорогою, видимість дороги тощо).

У рамках виконання Програми не передбачається створення нових підприємств із значними обсягами викидів у атмосферне повітря. Навпаки через ведення бойових дій значна частина підприємств скоротила обсяги виробництва або призупинила свою діяльність. Разом з тим, реалізація окремих завдань Програми дасть змогу скоротити викиди парникових газів. Зокрема, встановлення модульних автономних котелень на плавальних басейнах ДСЮШ «Хвиля» та «Салют» надасть можливість економії від 10-15% енергоресурсів порівняно з використанням централізованого тепlopостачання. Проте підвищить вірогідність несуттєвого збільшення викидів в атмосферне повітря від використання енергоресурсів.

✓ забрудненням водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства.

Один із основних шляхів екологізації промисловості полягає в очищенні викидів і стоків від забруднення.

ПраТ «Запоріжжкокс» працює по безстічній системі водопостачання. Всі виробничі, господарсько-побутові та зливові води з території підприємства і частини вулиці Діагональне шосе збираються, проходять очистку на очисних

спорудах біохімічного очищення та використовуються на гасіння коксу та підживлення системи оборотного водопостачання. За рахунок повернення у виробництво очищених стічних вод підприємством вирішена проблема техногенного навантаження на водні ресурси.

АТ «Запорізький завод феросплавів» фактично працює по безстічній системі. Всі виробничі та злизові зворотні води з території підприємства проходять очистку на очисних спорудах та використовуються для підживлення систем оборотного водопостачання.

З метою раціонального використання водних ресурсів підприємства ПрАТ «Запорізький абразивний комбінат», ПрАТ «Укрграфіт» використовують для технологічних потреб злизові води, які очищено на очисних спорудах.

Причиною неякісного очищення стічних вод на очисних спорудах підприємств житлово-комунального господарства є застарілі технології, фізична і моральна зношеність обладнання і споруд, несвоєчасне проведення поточних і капітальних ремонтів, відсутність матеріальних ресурсів для оновлення, реконструкції, розширення та підтримання в належному стані очисних споруд.

Програма передбачає упорядкування існуючих систем водовідведення та покращення стану каналізаційних мереж і споруд, що матиме позитивний вплив на екологічний стан і якість поверхневих водних об'єктів.

✓ поводженням з відходами I-III класів небезпеки.

У м.Запоріжжі зосереджено значну кількість підприємств важкої промисловості. У зв'язку з цим складною залишається проблема накопичення відходів.

Масштабність ресурсовикористання і енергетично-сировинної спеціалізації економіки міста в цілому сприяють значному утворенню і накопиченню відходів виробництва і споживання. З метою зменшення обсягів розміщених відходів, які утворюються практично на всіх підприємствах - основних забруднювачах, підприємствами здійснюються заходи з подальшої їх утилізації, оброблення (перероблення).

Програма передбачає заходи із поводження з відходами в частині їх збору та перевезення. Проте відсутність комплексних заходів із поводження з відходами в місті може мати негативний вплив, зокрема переповнення полігонів та забруднення ґрунтів.

✓ утилізація відходів металургійної, енергетичної та інших галузей промисловості.

На території міста знаходиться значна кількість підприємств хімічної, машинобудівної, важкої промисловості та підприємств з виробництва та розподілення електроенергії, газу, тепла, води та гірничодобувного комплексу.

Питання накопичення та утилізації промислових відходів має загальнодержавне значення, оскільки більша частина відходів містить шкідливі для навколишнього природного середовища та людини речовини. Вирішення проблеми утилізації відходів – це очищення довкілля від токсичних речовин та отримання при цьому корисних продуктів як економічного ефекту.

✓ значний ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного, техногенного та іншого характеру.

Через російську збройну агресію погіршується стан атмосферного повітря відбувається забруднення та засмічення земель. Все це, прямо чи опосередковано негативно впливає на стан здоров'я людей громади та погіршує екологічну ситуацію.

З метою зменшення негативних наслідків воєнних дій Програмою визначено зростання рівня безпеки територіальної громади шляхом створення і використання місцевого матеріального резерву, приведення у готовність захисних споруд цивільного захисту комунальної форми власності, забезпечення оповіщення та інформування населення про загрозу та виникнення надзвичайних ситуацій.

На стан здоров'я населення впливають не тільки стан навколишнього середовища, позитивні та негативні процеси, які протікають в суспільстві і природному середовищі, а й спосіб життя, спадковість, умови праці та ефективність функціонування системи охорони здоров'я.

Негативний вплив на здоров'я населення від впровадження заходів документа державного планування не очікується.

Разом з тим, Програмою «Охорона здоров'я міста Запоріжжя» передбачено подальше впровадження медичних послуг з первинної медичної допомоги, яке передбачає підвищення ефективності роботи центрів первинної медико-санітарної допомоги (далі - ЦМПСД), доступності послуг для пацієнтів, надання комплексних лікувальних, паліативних і профілактичних послуг, раціональне використання медичних технологій та лікарських засобів, лікувального харчування, виробів медичного призначення, забезпечення безпечних рівнів санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності мешканців міста та підвищення рівня їх суспільної екологічної свідомості та обізнаності.

5. Зобов'язання у сфері охорони довкілля, у тому числі пов'язані із запобіганням негативному впливу на здоров'я населення, встановлені на міжнародному, державному та інших рівнях, що стосуються документа державного планування, а також шляхи врахування таких зобов'язань під час підготовки документа державного планування

Програму розроблено з урахуванням основних державних пріоритетів і зобов'язань у сфері охорони довкілля. Такі пріоритети і зобов'язання визначені законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України», Водним та Земельним кодексами України тощо.

Метою національної екологічної політики є стабілізація і поліпшення стану навколишнього природного середовища України шляхом інтеграції екологічної політики до соціально-економічного розвитку України для гарантування екологічно безпечного природного середовища для життя і здоров'я населення, впровадження екологічно збалансованої системи природокористування та збереження природних екосистем.

Цілі Програми кореспондуються із стратегічними цілями з охорони довкілля і охорони здоров'я населення та реалізовуватимуться відповідно до:

- Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на період до 2025 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.04.2021 №443-р;
- Національного плану управління відходами до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.02.2019 №117-р;
- Водної стратегії України на період до 2050 року та плану її реалізації у 2022-2024 роках, схвалених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 09.12.2022 №1134;
- Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30.03.2016 №271-р;
- Рішення національної безпеки і оборони України від 23.03.2021 №111/2021 «Про виклики і загрози національній безпеці України в екологічній сфері на першочергові заходи щодо їх нейтралізації»;
- Оновленої Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 №695;
- Цілій Сталого розвитку, затверджених 70-ю сесією Генеральної асамблеї ООН (резольюція від 25.09.2015 70/1), з урахуванням Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» та розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 №686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку»;
- Ріо – Конвенцією та інших міжнародних угод природоохоронного спрямування;
- Указу Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 щодо Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року;
- Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 № 179;
- Стратегії людського розвитку, затвердженої Указом Президента України від 02.06.2021 № 225/2021;
- інших нормативно-правових актів.

Правові засади в сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про управління відходами», розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану управління відходами до 2030 року» та іншими законодавчими актами, які розроблено для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами.

Процедура ОВД

Напрями діяльності Програми реалізуються через здійснення конкретних заходів. Серед цих заходів можуть бути заходи, які, відповідно до Закону України «Про оцінку впливу на довкілля», підлягатимуть оцінці впливу на довкілля до прийняття рішення про провадження планованої діяльності. Для таких заходів має бути здійснена процедура оцінки впливу на довкілля.

Відповідно до вимог чинного законодавства, проєкт Програми відповідає таким зобов'язанням у сфері охорони довкілля:

- пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість дотримання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів;
- запобігання надзвичайним ситуаціям природного і техногенного характеру, що передбачає аналіз і прогнозування екологічних ризиків;
- ліквідація негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище;
- підвищення комфортності сформованої міської забудови за рахунок її реконструкції, відновлення і модернізації;
- охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття;
- вжиття заходів щодо зменшення обсягів викидів забруднюючих речовин і зменшення впливу фізичних факторів;
- підвищення рівня суспільної екологічної свідомості;
- поводження з відходами.

Забезпечення вищезазначених зобов'язань відбуватиметься шляхом реалізації наступних заходів:

- розроблення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату (ПДСЕРК) м.Запоріжжя до 2030 (2050) року.
- підготовка та затвердження Схеми тепlopостачання м. Запоріжжя;
- впровадження засобів обліку витрат та регулювання споживання води та теплової енергії;
- здійснення наданих законодавством повноважень у сфері контролю за дотриманням законодавства про благоустрій;
- проведення заходів з захоронення відходів від аварійно-рятувальних робіт;
- виконання заходів, пов'язаних із попередженням та ліквідацією надзвичайних ситуацій;
- поліпшення стану водних об'єктів, ліквідація негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище;
- охорони та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття;
- проведення Днів сталої енергії в м.Запоріжжі.

6. Опис наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, у тому числі вторинних, кумулятивних, синергічних, коротко-, середньо- та довгострокових (1, 3-5 та 10-15 років відповідно, а за необхідності - 50-100 років), постійних і тимчасових, позитивних і негативних наслідків

Можливі наслідки від реалізації Програми для довкілля та здоров'я населення, для територій з природоохоронним статусом, вказані у нижченаведеній таблиці. Очікуваний вплив кожного типу діяльності, що вказаний у Програмі, визначено стосовно кожного екологічного компоненту, зазначеного в Законі про СЕО. Відповідно до пункту 6 ст. 1 наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення означають «будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, надр, клімату, повітря, води, ландшафту, природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та

взаємодія цих факторів». Узагальнені висновки щодо можливих наслідків від реалізації Програми для довкілля та здоров'я населення також наведено в таблиці.

Ймовірні наслідки для довкілля та здоров'я населення виконання завдань, передбачених Програмою

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
Повітря				
1 Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?			X	
2 Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?			X	
3 Погіршення якості атмосферного повітря?			X	
4 Появу джерел неприємних запахів?			X	
5 Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			X	
Водні ресурси				
6 Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?			X	
7 Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			X	
8 Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			X	
9 Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населення?			X	
10 Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?			X	
11 Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			X	
12 Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			X	
13 Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			X	
14 Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			X	
15 Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			X	
16 Забруднення підземних водоносних горизонтів?			X	
Відходи				
17 Збільшення кількості утворюваних побутових відходів?			X	
18 Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?			X	

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
19 Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			X	
20 Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			X	
21 Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			X	
Земельні ресурси				
22 Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			X	
23 Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			X	
24 Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			X	
25 Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			X	
26 Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?			X	
27 Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			X	
Біорізноманіття				
28 Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			X	
29 Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			X	
30 Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			X	
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
31 Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			X	
32 Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			X	
33 Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			X	
Населення та інфраструктура				
34 Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?		X		+
35 Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?		X		+

Ймовірні наслідки	Негативний вплив			Пом'якшення стану
	Так	Ймовірно	Ні	
36 Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?			X	
37 Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?		X		+
38 Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?		X		+
39 Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			X	
Екологічне управління та моніторинг				
40 Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			X	
41 Погіршення екологічного моніторингу?			X	
42 Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			X	
43 Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			X	
Інше				
44 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			X	
45 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			X	
46 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?			X	
47 Суттєве порушення якості природного середовища?			X	
48 Поява можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			X	
49 Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямиий або опосередкований вплив на добробут людей?			X	

**Висновки щодо можливих наслідків від реалізації
Програми для довкілля та здоров'я населення**

Атмосферне повітря	Програма декларує збереження екологічного балансу і захист довкілля при цьому передбачає створення нових об'єктів із несуттєвим збільшенням викидів у атмосферу.
Водні ресурси	Програма не передбачає створення нових об'єктів із збільшенням скидів зворотних вод у водні джерела та інші заходи, що можуть спричинити негативний вплив на стан водних об'єктів. Програма передбачає поліпшення стану водних об'єктів, ліквідацію негативних факторів впливу на навколишнє природне середовище шляхом придбання технологічного обладнання для каналізаційних насосних станцій та мереж каналізації для заміни такого, що використало свої технічні можливості.

Відходи	Програма передбачає низку завдань, виконання яких пов'язано з утворенням відходів (зокрема, капітальні, поточні ремонти та реконструкції тощо). Збільшення кількості відходів може бути за рахунок розчистки та утилізації зруйнованих або пошкоджених об'єктів внаслідок ворожих обстрілів. Водночас, Програма передбачає заходи в частині перевезення відходів.
Земельні ресурси	Програма не передбачає діяльності, яка може змінити характеристики рельєфу, посилити вітрову чи водну ерозію ґрунтів, чи спровокувати зсуви та провали. Перед проведенням будь-яких робіт, пов'язаних з впливом на земельні ресурси, будуть проведені вишукувальні роботи, в результаті яких визначиться необхідність зняття родючого шару ґрунту (за наявності) або відсутність такої необхідності.
Біорізноманіття	Програма не передбачає завдань і діяльності, які могли б вплинути на видове і біотопне різноманіття. У Програмі заплановані заходи з озеленення міста, що матиме позитивний ефект для здоров'я населення.
Природоохоронні території і об'єкти, територія Смарагдової мережі UA0000106 - Kakhovske Reservoir	Виконання заходів Програми не спричинятиме додаткове техногенне навантаження на об'єкти тваринного, рослинного світу на території Смарагдової мережі, оскільки не передбачається будівництво промислових та інших об'єктів, розвиток господарської діяльності, які можуть призвести до негативного впливу.
Рекреаційні зони та культурна спадщина	Програма не передбачає завдань і діяльності, які могли б спричинити негативний вплив на наявні об'єкти рекреації та культурно-історичної спадщини. Разом з тим, реалізовуватимусь захід «збереження пам'яток культурної спадщини, розташованих на території м. Запоріжжя»
Населення та інфраструктура	Програма не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення. Разом з тим, передбачає відновлення пошкоджених житлових будинків, об'єктів критичної, соціальної інфраструктури, підтримку та соціальне забезпечення населення, у т.ч. внутрішньо переміщених осіб.
Екологічне управління та моніторинг	Програма не передбачає змін у механізмах та інструментах екологічного контролю і моніторингу, які могли б погіршити стан екологічної безпеки. Програма передбачає продовження енергомоніторингу та управління споживанням енергетичних ресурсів бюджетними установами міста, що посилить систему екологічного управління й моніторингу.

Наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення це будь-які ймовірні наслідки для флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, клімату, повітря, води, ландшафту (включаючи техногенного), природних територій та об'єктів, безпеки життєдіяльності населення та його здоров'я, матеріальних активів, об'єктів культурної спадщини та взаємодія цих факторів.

При дотриманні та виконанні захисних і охоронних заходів, що відповідають діючим нормативним вимогам, можливість виникнення кумулятивного впливу, який супроводжується негативними екологічними наслідками та понаднормативними викидами в атмосферне повітря забруднюючих речовин, малоімовірна.

Кумулятивні наслідки - нагромадження в організмах людей, тварин, рослин отрути різних речовин внаслідок тривалого їх використання.

Ймовірність того, що реалізація Програми призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Синергічні наслідки - сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії 2-х або більше факторів їх дія суттєво переважає дію кожного окремо компоненту відсутні.

Оскільки реалізація Програми відбуватиметься в короткостроковий період доцільно виділити такі наслідки:

Атмосферне повітря: виконання заходів з реконструкції систем теплопостачання встановлення модульних котелень плавальних басейнах ДЮСШ «Хвиля» та ДЮСШ «Салют» може призвести до забруднення повітря.

Біорізноманіття: виконання в рамках завдання «Охорона та відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття» заходів з озеленення міста буде мати позитивний вплив на збереження біорізноманіття.

Відходи: Придбання обладнання, техніки, машин, механізмів для збирання, перевезення відходів, що утворилися через пошкодження (руйнування) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій дозволить вирішити проблему своєчасного вивозу будівельних відходів та відходів руйнувань.

Здоров'я населення: зміцнення матеріально-технічної бази закладів охорони здоров'я та створення належних умов для надання первинної медико-санітарної допомоги сприятиме покращенню якості надання медичних послуг; заходи з озеленення позитивно вплинуть на стан здоров'я мешканців міста.

Більшість заходів Програми не матимуть негативного впливу на довкілля і здоров'я населення, інші заходи матимуть позитивний вплив і лише деякі заходи ймовірно матимуть помірний негативний вплив.

Таким чином, реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових значних негативних наслідків для довкілля.

7. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання документа державного планування

Рівень деталізації Програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік – це головним чином рівень визначення цілей і завдань. У свою чергу Програма складається з пріоритетів та напрямків діяльності по всіх сферах міського господарства та корелюється з бюджетом та бюджетними програмами в частині завдань і заходів (які за необхідністю проходять процедуру СЕО, ОВД).

У попередньому розділі проаналізовано та охарактеризовано ймовірні наслідки для довкілля, в тому числі й для здоров'я, які можуть бути результатом впровадження Програми. Зауважимо, що переважна більшість з них є нейтральними або позитивними стосовно довкілля. Реалізація передбачених

Програмою інфраструктурних проєктів (зокрема, проєктів будівництва, енергомодернізації будівель житлового фонду та громадських споруд, ремонту та реконструкції доріг тощо) матиме негативний вплив на певні компоненти навколишнього природного середовища, але такий вплив буде точковим, короткочасним та контрольованим. Реалізація заходів має здійснюватися при неухильному дотриманні вимог чинного законодавства й регуляторної бази і тому не спричинить понаднормативного впливу на довкілля.

Для запобігання та мінімізації негативних наслідків для довкілля в Програмі передбачені загальні цілі або завдання, які будуть трансформовані в конкретні заходи при реалізації Програми, а саме в наступних сферах:

- атмосферне повітря: скорочення викидів в атмосферне повітря за рахунок оновлення рухомого складу міського транспорту (придбання нової, сучасної, економічної та екологічної техніки: багатомісні електробуси та тролейбуси з автономним ходом); ремонт теплових мереж, технологічного устаткування тощо, що дозволить знизити навантаження на атмосферне повітря, за рахунок зменшення витрат палива (розроблення, затвердження та подальше впровадження Схеми тепlopостачання м. Запоріжжя); після ремонту та реконструкції доріг середня швидкість руху автотранспорту зросте, заторів стане менше, а отже зменшиться використання палива;
- земельні ресурси: виконання заходів із запобігання забрудненню ґрунтів стічними водами;
- водні ресурси: запобігання виникненню аварійних ситуацій на каналізаційних спорудах та насосних станціях та недопущення скиду неочищених стічних вод на поверхню ґрунту та до р.Дніпро (придбання технологічного обладнання для каналізаційних насосних станцій та мереж каналізації для заміни такого, що використало свої технічні можливості); впровадження спільного з GIZ проєкту встановлення частотного регулювання для насосного обладнання КП «Водоканал» Запорізької міської ради;
- біорізноманіття: відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття, догляд за об'єктами зеленого господарства, озеленення міста;
- відходи: придбання обладнання, техніки, машин, механізмів для збирання, перевезення відходів, що утворилися через пошкодження (руйнування) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій; проведення заходів з захоронення відходів від аварійно-рятувальних робіт;
- екологічне управління та моніторинг: енергомоніторинг та управління споживанням енергетичних ресурсів бюджетними установами міста на базі електронної платформи; впровадження системи енергетичного менеджменту в підприємствах, організаціях установах та закладах Запорізької міської ради, що фінансуються за рахунок коштів бюджету Запорізької міської територіальної громади; реалізація субпроєкту «Комплексний проєкт з термомодернізації бюджетних будівель в м. Запоріжжя», який фінансується за рахунок коштів Європейського інвестиційного банку по проєкту «Програма розвитку

муніципальної інфраструктури України» (термомодернізація 6 закладів освіти); розроблення Плану дій сталого енергетичного розвитку та клімату (ПДСЕРК) м. Запоріжжя до 2030 (2050) року, підвищення рівня суспільної екологічної свідомості (проведення Днів сталої енергії в м. Запоріжжі в рамках Європейської ініціативи «Угоди мерів щодо клімату та енергії»);

- населення та інфраструктура: забезпечення безпеки життєдіяльності мешканців міста; надання підтримки внутрішньо переміщеним та/або евакуйованим особам; надання молодим сім'ям та самотнім молодим громадянам пільгових довготермінових кредитів на будівництво (реконструкцію) і придбання житла; облаштування місць тимчасового перебування внутрішньо переміщених (евакуйованих) осіб; облаштування найпростіших укриттів; проведення просвітницьких кампаній та профілактичних заходів, спрямованих на ведення здорового способу життя, зміцнення імунітету; покращення та оновлення матеріально-технічної бази медичних закладів; створення безпечного освітнього простору в закладах освіти міста; проведення капітальних ремонтів у закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти; поступове відновлення зруйнованого житла та об'єктів критичної інфраструктури міста; проведення поточних та капітальних ремонтів існуючого житлового фонду міста; надання фінансової підтримки мешканцям м. Запоріжжя, житло яких було зруйновано або непридатне до проживання внаслідок ракетних обстрілів, диверсії, спричинених військовою агресією Російської Федерації; забезпечення роботи груп з гуманітарного резерву у 107 Територіальних інформаційних центрах на базі закладів загальної середньої освіти тощо;

- територія Смарагдової мережі: скорочення викидів в атмосферне повітря за рахунок оновлення рухомого складу міського транспорту (заміна на багатомісні електробуси та тролейбуси з автономним ходом), відтворення біологічного та ландшафтного різноманіття, запобігання забрудненню ґрунтів та акваторії р. Дніпро стічними водами тощо, сприятимуть зменшенню впливу від планової діяльності на територію мережі;

- рекреаційні зони та культурна спадщина: збереження пам'яток культурної спадщини, розташованих на території м. Запоріжжя; організація та проведення загальноміських свят, відзначення державних пам'ятних дат та історичних подій; проведення заходів задля промоції міста та розвитку культурного потенціалу міста тощо;

- інше: створення матеріального резерву для забезпечення проведення заходів з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій; забезпечення експлуатації та утримання споруд цивільного захисту; організація роботи з дообладнання підвальних приміщень для укриття населення; забезпечення навчання з питань цивільного захисту посадових осіб виконавчих органів міської ради та суб'єктів господарювання комунальної власності; створення та підтримання у постійній готовності місцевої системи централізованого оповіщення; виконання заходів із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха.

8. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив, що розглядалися, опис способу, в який здійснювалася стратегічна екологічна оцінка, у тому числі будь-які ускладнення (недостатність інформації та технічних засобів під час здійснення такої оцінки).

Програма економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік є типовим планувальним документом, розроблення та виконання якого на щорічній основі передбачені Законом України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України». Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проектів Бюджетної декларації та державного бюджету» трансформує положення вказаного Закону у практичну площину. Цією Постановою затверджено «Типову структуру програми економічного і соціального розвитку Автономної Республіки Крим, області, району, міста на наступний рік» та визначено лише два пріоритети розвитку громад адміністративних одиниць – соціальний та економічний.

Програма економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік розроблена відповідно до вищенаведених законодавчих актів та з урахуванням вимог чинного законодавства, серед яких екологічні вимоги є обов'язковими. Ці вимоги спрямовані на збалансоване використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки.

При здійсненні стратегічної екологічної оцінки використано наступні методи: статистичний метод (виконано збір та аналіз інформації про поточний стан складових довілля, включаючи значення ключових екологічних показників); метод екстраполяції, який є ефективним саме при короткостроковому прогнозуванні (вивчення кількісних та якісних параметрів за попередні роки з подальшим логічним продовженням тенденцій розвитку в прогнозованому періоді); метод моделювання (проведення оцінки впливу Програми на складові довілля та на стан здоров'я й добробут населення).

У процесі СЕО розглянуто такі сценарії розвитку: I гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким Програма не затверджується та екологічні проблеми і поточний стан довілля, у тому числі здоров'я населення, залишаться незмінним або можуть погіршити існуючу екологічну ситуацію; II сценарій, за яким затверджується проект Програми, який включає лише ті завдання та заходи, які не чинять будь якого негативного впливу на довілля; III сценарій - затвердження проекту Програми з урахуванням змін, які будуть запропоновані за результатами проведення СЕО.

При гіпотетичному «нульовому» сценарії нинішній стан речей залишиться незмінним. Це означає відтермінування вирішення екологічних проблем, посилення негативних тенденцій щодо захворюваності та смертності населення, зниження якості та комфортності проживання на території громади.

У випадку відмови від прийняття Програми поступальний рух у напрямку сталого розвитку та підвищення рівня екологічної безпеки навколишнього середовища, умов життєдіяльності та здоров'я населення буде припинено. Будуть відсутні умови для розвитку системи поводження з відходами, не буде

правових підстав передбачати кошти бюджету на природоохоронні заходи та заходи із озеленення. Зменшення уваги до природоохоронних територій та об'єктів призведе до їх занедбання, зменшення біорізноманіття флори та фауни. Головною потенційною загрозою гіпотетичного «нульового» сценарію є відсутність збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку громади.

За другим сценарієм передбачається затвердження альтернативного проєкту Програми, який включає лише ті завдання та заходи, які не чинять жодного негативного впливу на довкілля, навіть незначного тимчасового короткострокового. У цьому випадку до альтернативного проєкту Програми не будуть включені завдання, пов'язані з відбудовою й реконструкцією інженерної інфраструктури, житлового фонду, промислових об'єктів тощо, оскільки роботи, пов'язані з відновленням, модернізацією, будівництвом можуть мати потенційний тимчасовий короткостроковий негативний вплив на довкілля (забруднення прилеглих територій під час будівництва, пошкодження ґрунтів пересуванням великогабаритної техніки, збільшення викидів парникових газів в атмосферу внаслідок скупчення пересувних джерел забруднення, збільшення шумового навантаження на окремих територіях тощо).

Разом з тим, затвердження проєкту Програми відповідно до другого альтернативного сценарію не забезпечить повноцінну життєдіяльність населення нашої громади, як такої що, страждає від бойових дій внаслідок війни, оскільки не відбуватиметься відновлення та модернізація інфраструктури (сфери охорони здоров'я, систем водопостачання та водовідведення, термомодернізація будівель тощо). Це в свою чергу може негативно позначитися на здоров'ї населення, відтік населення поза межі міста, стати причиною занедбання природоохоронних територій. Можна зробити висновок, що затвердження проєкту Програми відповідно до другого альтернативного сценарію, не дасть можливості забезпечити охорону та збереження довкілля і здоров'я населення.

Проте, в проєкті Програми, який пропонується до затвердження враховано вирішення ключових проблем, які впливають на інфраструктуру, безпекове середовище, економіку, довкілля, здоров'я населення, та заплановано завдання для вирішення цих викликів.

Виконання заходів Програми несуттєво вплине на стан атмосферного повітря, водних об'єктів, ситуацію з відходами, земельні ресурси, біорізноманіття, рекреаційні зони та культурну спадщину. Це означає, що реалізація Програми сприятиме гармонізації економічної, соціальної і екологічної складових розвитку громади та підвищенню рівня її збалансованості і стійкості.

III сценарій передбачає врахування змін/доповнень до проєкту Програми, які будуть запропоновані за результатами проведення СЕО.

В інтересах досягнення головної мети Програми, спрямованої на стабілізацію економіки, зростання рівня безпеки та добробуту мешканців міста Запоріжжя, забезпечення функціонування всіх сфер життєдіяльності громади в сучасних умовах, найсприятливішим варіантом буде затвердження запропонованого проєкту Програми з урахуванням змін/доповнень .

9. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

Відповідно до вимог Закону України «Про стратегічну екологічну оцінку» замовник у межах своєї компетенції здійснює моніторинг наслідків виконання документа державного планування для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, один раз на рік оприлюднює його результати на своєму офіційному веб-сайті у мережі Інтернет та у разі виявлення не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку негативних наслідків для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, вживає заходів для їх усунення.

Моніторинг проводиться відповідно до Порядку, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2020 №1272. Моніторинг базується на розгляді цільових показників для кожного сектору міського розвитку та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих в Програмі цільових індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення.

При здійсненні моніторингу основну увагу необхідно приділяти заходам, передбаченим у сфері охорони довкілля для досягнення стійкості природного середовища до антропогенних навантажень та забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов життєдіяльності населення.

Моніторинг базуватиметься на розгляді окремих показників (індикаторів), які демонструють наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення:

Показники (індикатори)	Од виміру	Показник 2023 року	Прогноз на 2025 рік
У сфері охорони атмосферного повітря			
обсяги викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами	тис. т/рік	51,8	Стабілізація показника на рівні не більше довоєнного
У сфері збереження та сталого використання водних ресурсів			
використання свіжої води загальне водовідведення:	млн куб.м/рік	121,4*	Тенденція до зменшення
всього	млн куб.м/рік	97,4*	
- забруднених	млн куб.м/рік	0,26*	
- нормативно чистих	млн куб.м/рік	15,32*	
- нормативно очищених	млн куб.м/рік	81,77*	
У сфері поводження з відходами			
утворення відходів I-IV класів небезпеки видалено у спеціально відведені місця та об'єкти	тис. т	1426,3	Стабілізація показника
спалено відходів	тис. т	1,0	
обсяг відновлених відходів	тис. т	0,8	

загальний обсяг, накопичених протягом експлуатації, у місяцях видалення відходів	тис. т	-	
У сфері охорони здоров'я населення			
показник народжуваності	‰	3,1	Збільшення показника
показник малокової смертності	‰	5,08	Зменшення показника
укомплектованість штатних лікарських посад фізичними особами ЗОЗ, підпорядкованих ЗМР	%	80	Стабілізація показника
У сфері енергетичної та екологічної ефективності			
кількість об'єктів енергомоніторингу в системі енергоменеджменту міської ради	од.	550	Збереження кількості
зменшення енергоспоживання на об'єктах бюджетної сфери, що утримуються за рахунок бюджету ЗМТГ***	%	30,8	Подальше зменшення
кількість проведених заходів, спрямованих на підвищення рівня суспільної екологічної свідомості	од.	2	Збільшення заходів
У сфері реалізації природоохоронних заходів			
обсяг фінансування на виконання природоохоронних заходів	тис. грн	32 026,425	Збільшення обсягу

*дані надані по Запорізькому району у зв'язку з тим, що програмним забезпеченням Порталу електронних послуг Держводагенства України не передбачено узагальнення даних по м. Запоріжжю

**відсутня інформація

***у порівнянні з базовим 2016 роком, що передував початку запровадження енергомоніторингу

Моніторинг наслідків виконання Програми здійснюватиметься шляхом збору та аналізу інформації від Головного управління статистики у Запорізькій області та інших наявних джерел.

Здійснення моніторингу наслідків виконання документа державного планування для довкілля, за запропонованими показниками, дасть можливість своєчасно виявляти порушення і недоліки, відхилення показників та своєчасно опрацьовувати питання з метою їх усунення, готувати та оприлюднювати інформацію про хід (стан) реалізації Програми.

Результати моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення, можуть використовуватися:

- для оприлюднення та інформування громадськості на офіційному веб-сайті один раз на рік та через рік після закінчення цього терміну;

- для відстеження фактичних заходів, результатів та наслідків реалізації Програми та їх узгодження з запланованими;
 - для коригування плану дій щодо реалізації Програми у разі його відхилення від запланованого;
 - для коригування заходів у разі виявлення наслідків, не передбачених звітом про стратегічну екологічну оцінку;
 - для отримання інформації і даних, які можуть бути використані для удосконалення майбутніх оцінок (зокрема, для здійснення СЕО Програми соціально-економічного розвитку на наступні роки);
 - для відстеження дотримання екологічних вимог при здійсненні заходів Програми;
 - для оцінювання результативності та ефективності Програми;
 - для оперативного прийняття необхідних управлінських рішень.
- Здійснення моніторингу наслідків виконання Програми для довкілля, у тому числі для здоров'я населення дозволить оперативно реагувати на негативні зміни, якщо такі виникнуть, та вчасно ухвалювати рішення щодо їх усунення та запобігання в майбутньому.

10. Ймовірні транскордонні наслідки для довкілля, у тому числі для здоров'я населення (за наявності)

Враховуючи географічне місце розташування Запорізької міської територіальної громади на значній відстані від меж сусідніх держав, ймовірні транскордонні наслідки на довкілля, у тому числі для здоров'я населення відсутні.

11. Резюме

Програма економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік є декларативним документом державного планування місцевого значення.

Метою Програми є стабілізація економіки, зростання рівня безпеки та добробуту мешканців міста Запоріжжя, забезпечення функціонування всіх сфер життєдіяльності громади в сучасних умовах, запровадження елементів повоєнного відновлення, імплементація на місцевому рівні державної політики розвитку громад та територій України.

Цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік, відповідають меті, стратегічним та оперативним цілям Оновленої державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки та корелюються з іншими документами державного планування.

Завдання та заходи Програми розроблено на підставі міських цільових програм по всіх галузях міського господарства.

На 2025 рік визначено наступні *пріоритетні напрямки розвитку*: збереження та зростання економіки громади, сприяння розвитку підприємництва; розвиток людського капіталу на принципах доступності та інклюзії, надання якісних соціальних та публічних послуг; забезпечення енергетичної стійкості; забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку;

залучення інвестицій, співпраця з міжнародними партнерами; розроблення та реалізація Плану відновлення та розвитку ЗМТГ до 2027 року.

Характеристика стану довкілля, умов життєдіяльності населення та стану його здоров'я на території виконана на підставі аналізу інформації, звітів та статистичних даних, отриманих від органів виконавчої влади (Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України, Головного управління статистики у Запорізькій області, Запорізького обласного центру з гідрометеорології (дані метеостанції Запоріжжя), Відокремленого підрозділу «Запорізький відділ державної установи «Запорізький обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» та з інших джерел з відкритим доступом.

Екологічна ситуація в м. Запоріжжі сформована під впливом факторів, що пов'язані з функціонуванням потужного індустріального комплексу. Результати досліджень підтверджують, що виробничі джерела викидів мають домінуючий вплив на якість повітря в агломерації м. Запоріжжя.

Характеристика стану довкілля та тенденції свідчать про наступне. У 2023 році в порівнянні з 2022 роком обсяг викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами збільшився на 11,6%, при цьому цей показник менше довоєнного на 23,4%.

Основні водокористувачі міста незначно змінили обсяги забору та скиду води. Так, у 2023 році ПАТ «Запоріжсталь» забрано 71,7 млн м³ води проти 73,5 млн м³ - у 2022 році, скинуто 45,3 млн м³ зворотних вод проти 43,2 млн м³ - у 2022 році. КП «Водоканал» забрано 72,5 млн м³ води проти 73,2 млн м³ - у 2022 році, скинуто 48,1 млн м³ зворотних вод проти 48,5 млн м³ - у 2022 році.

За результатами виконання промисловими підприємствами природоохоронних заходів на полігонах промислових відходів звільнилася частина території від відходів, зменшилася кількість відходів за рахунок їх утилізації або повернення у виробничий процес. Обсяги утворення промислових відходів I–IV класів небезпеки в порівнянні з 2022 роком зменшилися на 30%.

Населення міста демонструє стійку тенденцію до скорочення, оскільки смертність значно перевищує народжуваність. Динаміка і тенденція захворюваності м. Запоріжжя, в основному, така ж сама, як у країні та Запорізькій області та має відношення до забруднення довкілля. До хвороб, які можуть мати відношення до забруднення довкілля слід віднести захворювання органів дихання (хронічний бронхіт та астма), інфекційні захворювання та новоутворення, захворювання системи кровообігу, зокрема ішемічна хвороба серця.

Головні екологічні проблеми міста залишаються такими, як у попередні роки та стосуються забруднення атмосферного повітря і водних ресурсів, головним чином внаслідок діяльності промисловості, комунального сектору та транспорту; генерування значних обсягів відходів виробництва і споживання та їх депонування у навколишньому середовищі замість переробки та повторного використання; ризик виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та іншого характеру. Серйозною довкільною проблемою є наслідки не припиняючих воєнних дій з боку Російської Федерації (погіршення атмосферного стану

внаслідок вибухів, забруднення та засмічення земельних та водних ресурсів тощо).

Оскільки Програма спрямована на екологічно збалансований розвиток визначені ймовірні наслідки впровадження Програми на довкілля і здоров'я та їх оцінка вказують на те, що в цілому її вплив на різні сфери довкілля (водні та земельні ресурси, біорізноманіття, природоохоронні території, територія Смарагдової мережі, атмосферне повітря, поводження з відходами, техногенна та екологічна безпека) буде несуттєвим. Реалізація Програми не має супроводжуватися появою нових негативних наслідків для довкілля.

У процесі СЕО розглянуто такі сценарії розвитку: I гіпотетичний «нульовий» сценарій, за яким Програма не затверджується та екологічні проблеми і поточний стан довкілля, у тому числі здоров'я населення, залишаються незмінним або можуть погіршити існуючу екологічну ситуацію; II сценарій, за яким затверджується проєкт Програми, який включає лише ті завдання та заходи, які не чинять будь якого негативного впливу на довкілля; III сценарій - затвердження проєкту Програми з урахуванням змін, які будуть запропоновані за результатами проведення СЕО.

З огляду на віддаленість міста від кордонів, реалізація Програми не матиме ймовірних транскордонних наслідків.

Контроль виконання Програми здійснюватиметься за допомогою оцінювання її результативності та ефективності через відповідні індикатори для моніторингу наслідків для довкілля, в тому числі й для здоров'я людей (зокрема відстежуватимуться зміна обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря, кількості утворених відходів, обсягів фінансування на виконання природоохоронних заходів, показників здоров'я населення тощо).

Результати моніторингу будуть використовуватися для коригування заходів Програми та щорічного інформування громадськості про досягнуті результати, наслідки для довкілля та здоров'я, вжиті заходи щодо усунення негативних проявів і тенденцій.

У цілому Програма розроблена з урахуванням зобов'язань, визначених чинним законодавством та враховує визначені ймовірні впливи на довкілля, передбачає мінімізацію та усунення негативних впливів та сприятиме сталому розвитку громади міста Запоріжжя.

Заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, голова робочої групи з проведення стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку ЗМТГ на 2025 рік

Андрій П'ЯТНИЦЬКИЙ

**СПИСОК ВИКОНАВЦІВ
ЗВІТУ ПРО СТРАТЕГІЧНУ ЕКОЛОГІЧНУ ОЦІНКУ**

члени робочої групи з проведення стратегічної екологічної оцінки Програми економічного і соціального розвитку Запорізької міської територіальної громади на 2025 рік

Голова робочої групи заступник міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради		П'ЯТНИЦЬКИЙ Андрій Васильович
Заступник голови робочої групи директор департаменту економічного розвитку Запорізької міської ради		НОВАК Наталія Володимирівна
Секретар робочої групи начальник управління стратегічного та економічного розвитку департаменту економічного розвитку Запорізької міської ради		ПІСКОХА Оксана Олегівна
Члени робочої групи:		
директор комунальної установи «Інститут розвитку міста Запоріжжя» Запорізької міської ради		АГЕНТАЄВА Вікторія Володимирівна
начальник відділу забезпечення медичної діяльності, стратегічних напрямків розвитку, системної аналітики та моніторингу якості медичної допомоги департаменту з питань охорони здоров'я та медичного забезпечення Запорізької міської ради		ГУДИМ Тетяна Вікторівна
голова громадської організації «Екосенс»		ЖАВЖАРОВА Тетяна Леонідівна
начальник управління з питань екологічної безпеки Запорізької міської ради		ЗОЛОТАРЬОВ Гліб Анатолійович
головний спеціаліст відділу стратегічного планування та моніторингу управління стратегічного та економічного розвитку департаменту економічного розвитку Запорізької міської ради		НАЙДЕН Неллі Миколаївна
депутат Запорізької міської ради, голова постійної комісії Запорізької міської ради з питань екології		СЕВАЛЬНЄВА Надія Олександрівна
доцент кафедри «Екологічна та цивільна безпека» Українського державного університету науки і технологій, науковий керівник мережі підтримки громадських досліджень «Довкола»		СОРОКА Максим Леонідович